
ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

J E L E N T É S

a települési önkormányzatok tulajdonában lévő zöldterületek
fejlesztésének és fenntartásának ellenőrzéséről

0934

2009. szeptember

---

3. Önkormányzati és Területi Ellenőrzési Igazgatóság
3.2. Szabályszerűségi és Teljesítmény Ellenőrzési Főcsoport

Iktatószám: V-3021-126/2008.

Témaszám: 937

Vizsgálat-azonosító szám: 0422

Az ellenőrzést felügyelte:

Dr. Lóránt Zoltán
főigazgató

Az ellenőrzés végrehajtásáért felelős:

Dr. Varga Sándor
főigazgató-helyettes

Az ellenőrzést vezette:

Holman Magdolna
osztályvezető főtanácsos

A számvevői jelentések feldolgozásában és a jelentés összeállításában közreműködtek:

Bíró Zsolt
számvevő tanácsos

Dr. Hegedűs György
főtanácsadó

Komlósiné Bogár Éva
számvevő tanácsos

Tóth László
számvevő tanácsos

Jánoska Zsolt
külső szakértő

Az ellenőrzést végezték:

Bíró Zsolt
számvevő tanácsos

Bocsi Sándor
főtanácsadó

Dr. Boda Sándor
számvevő tanácsos

Buús Zoltánné Hütter Erzsébet
számvevő

Csepreginé Tancsik Erzsébet
számvevő tanácsos

Csényi István
számvevő tanácsos

Csiszárné dr. Kosik Mária
főtanácsadó

Dér Livia
számvevő tanácsos

Eigner György Zoltán
számvevő tanácsos

Dr. Fátrai Zsebedics Katalin
tanácsadó

Fercsik Gyula
főtanácsadó

Groholy Andrásné Hangyál Márta
számvevő tanácsos

Dr. Hegedűs György
főtanácsadó

Hódi Krisztina
számvevő gyakornok

Kalmár István
számvevő tanácsos

**Kányáné Murvai
Tünde**
számvevő tanácsos

**Dr. Láng Ágnes
Krisztina**
számvevő

Mohl Anna
számvevő tanácsos

Renkó Zsuzsanna
tanácsadó

Dr. Szűcs Zoltán
számvevő tanácsos

Veres Jánosné
számvevő tanácsos

Komlósiné Bogár Éva
számvevő tanácsos

Dr. Lacó Bálintné
főtanácsadó

Molnár Istvánné
számvevő tanácsos

Ritecz Tibor
számvevő tanácsos

Tóth László
számvevő tanácsos

Kozák György
főtanácsadó

Moder Beatrix
számvevő

**Palágyiné dr. Gömöri
Katalin**
számvevő

Szilágyi Nándorné
számvevő

Újvári Józsefné
számvevő tanácsos

A témához kapcsolódó eddig készített számvevőszéki jelentések:

Jelentés az erdőgazdálkodás ellenőrzéséről 0030

**Jelentés a környezetvédelmi alap célfeladatokra előirány-
zott pénzeszközök hasznosulásának ellenőrzéséről** 0409

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	7
I. ÖSSZEGZŐ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK	10
II. RÉSZLETES MEGÁLLAPÍTÁSOK	18
1. Az önkormányzati zöldterület-gazdálkodás szabályozottsága	18
1.1. Központi szabályozás és intézkedések	18
1.2. Önkormányzati szabályozás	24
1.3. A zöldterületek védelme	30
2. Zöldterületi feladatellátást szolgáló vagyon	34
2.1. A vagyonnal való rendelkezés és nyilvántartás	34
2.2. A vagyon alakulása	37
3. Zöldterületek üzemeltetése	41
3.1. A zöldterületi feladatellátás módja	41
3.2. A feladatok tervezése	44
3.3. Zöldterület fenntartás, fejlesztés bevételei és kiadásai	46
4. Az önkormányzat tulajdonában lévő játszóterek állapotának, a játszótéri eszközök biztonságosságának EU-s szabványoknak megfelelő kialakítása	56
5. Zöldterületi vagyon működtetésének és fejlesztésének ellenőrzése	60

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet A helyszínen ellenőrzött önkormányzatok
2. számú melléklet A települési önkormányzatok zöldterületének országos adatai
3. számú melléklet Az ellenőrzött önkormányzatok zöldterületi ingatlanvagyonának alakulása
4. számú melléklet Az ellenőrzött önkormányzatok zöldterületi ingatlanvagyonának belterület és külterület szerinti bontása
5. számú melléklet Az ellenőrzött önkormányzatok közparkjainak állománya

-
6. számú melléklet Kimutatás az ellenőrzött önkormányzatok egy főre jutó belterületi zöldterületéről
7. számú melléklet Az egyes zöldterület fenntartási munkák elszámolt munkaidő- és költségigénye az ellenőrzött önkormányzatoknál
8. számú melléklet Észrevételek

FÜGGELÉKEK

1. számú függelék Képek az ellenőrzött önkormányzatok zöldterületeiről
2. számú függelék Képek az ellenőrzött önkormányzatok játszótereiről

---

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

Törvények

Áht.	az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény
Evt.	az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény
Étv.	az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény
Htv.	a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény
Kvt.	a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény
Ötv.	a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény
Tvt.	a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
2008. évi XCI. törvény	a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2008. évi XCI. törvény

Rendeletek

Áhsz.	az államháztartás szervezetei beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet
Fkr.	a fák védelméről szóló 21/1970. (VI. 21.) Korm. rendelet ¹
Fskr.	a fás szárú növények védelméről szóló 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet
Ivkr.	az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyon nyilvántartási és adatszolgáltatási rendjéről szóló 147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet
OTÉK	az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet
Tzr.	a tanácsi szervek kezelésében levő közhasználatú zöldterületek fenntartásáról és használatáról szóló 2/1976. (I. 16.) ÉVM rendelet ²
78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet	A játszótéri eszközök biztonságosságáról szóló 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet

Szörövidítések

AVOP	Agrár- és Vidékfejlesztés Operatív Program
EU	Európai Unió

---

¹ Hatályon kívül helyezte a 170/280. (VI. 28.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdésével módosított 383/2007. Korm. rendelet 2. § (1) bekezdés b) pontja. Hatálytalan 2009. január 1-jétől.

² Hatályon kívül helyezte: 170/2008. (VI. 28) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdésével módosított 383/2007. Korm. rendelet 2. § (1) bekezdés j) pontja. Hatálytalan 2009. január 1-jétől.

FVM	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
HÉSZ	Helyi Építési Szabályzat
HÖF CÉDE	A helyi önkormányzati fejlesztések támogatása területi kötöttség nélkül
HÖF TEKI	A helyi önkormányzatok területi kiegyenlítést szolgáló önkormányzati fejlesztések támogatása
Hrsz	Helyrajzi szám
KvVM	Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
LEKI	A leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatásának támogatása
MÁK	Magyar Államkincstár
NFGM	Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium
NFI	Nemzeti Fejlesztési Terv
NKP	Nemzeti Környezetvédelmi Program
NKP-II	A 2003-2008 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Program ³
NKP-III	Tervezet a 2009-2014 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról
NYDOP	Nyugat-Dunántúli Operatív Program
ROP	Regionális Operatív Program
SzMSz	Szervezeti és működési szabályzat
TRFC	Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat

---

³ elfogadta a 132/2003. (XII. 11.) OGY határozat

ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR

arborétum	Belterületi élőfa-gyűjtemény (Ivkr. 3. számú melléklet)
egyéb zöldterület	Az Ivkr. szerinti közkert, közpark, közjóléti erdő, véderdő, arborétum kategória egyikébe sem sorolható önkormányzati tulajdonú zöldterületek, amely nem út, vagy víz (vizilétesítmények,) vízfolyás része.
gondozatlan zöldterület	Az a zöldterület, amelyet valamilyen oknál fogva egyáltalán nem gondoznak. (Ivkr. 4. számú melléklete szerint)
gondozott zöldterület	Az a zöldterület, amelynek fenntartásáról az önkormányzat rendszeresen gondoskodik. (Ivkr. 4. számú melléklete szerint)
játszótér	Főként a gyermekek részére fenntartott – játszószerekkel vagy sportolásra alkalmas területekkel és eszközökkel ellátott közhasználatú terület. Ide tartoznak a lakótelepek, közparkok játszóterei és a szabadidő eltöltését biztosító, nem egyesületi kezelésben lévő sportterületek. (Ivkr. 4. számú melléklet)
közhasználatú zöldterület	Az Ivkr. 4. számú melléklete szerint: A település mikroklímájának javítására, szerkezetének tagolására, a település lakóinak felüdülésére szolgáló nagyjából növényzettel borított terület (beleértve a kerti burkolattal, valamint fásítással kialakított pihenést, védelmet szolgáló területet is). A zöldterület a közpark (parkterület, játszótér) és a közjóléti erdő (pihenőerdő, parkerdő).
	<p>A Tzr. 1. § (1) bekezdése szerint a rendelet alkalmazása szempontjából közhasználatú zöldterület: a városok és községek belterületén levő minden</p> <ol style="list-style-type: none"> közterületnek minősülő közpark, pihenésre, szórakozásra, testedzésre is szolgáló véderdő, lakó, illetőleg üdülő épületek elhelyezésére szolgáló tömbtelek közkert (játszó-, pihenőkert, stb.) céljára kialakított része, ha az épület tulajdonosa (kezelője) nem azonos a közkert tulajdonosával (kezelőjével) és annak fenntartásáról önkormányzat gondoskodik, közutat, járdát szegélyező, illetőleg a közúti forgalmat irányító vagy elválasztó, részben vagy egészben növényzettel borított közterület.
közjóléti erdő	A parkerdő (az elsődlegesen pihenési, üdülési célból létesített vagy átalakított erdőterület) és a pihenőerdő (a parkerdő településhez csatlakozó intenzíven feltárt és berendezett része, amely elsősorban a pihenést és a felüdülést szolgálja).
közkert	A település zöldterület terület-felhasználási egységébe so-

---

	<p>rolt, döntően növényzettel fedett, egyetlen funkció betöltésére (pihenés, játék, sport stb. tevékenység) alkalmas közterület. Területe 200-10000 m² között van és legkisebb oldalmérete legalább 15 méter. (Ivkr. 4. számú melléklet)</p>
közpark	<p>A település zöldterület terület-felhasználási egységébe sorolt, döntően növényzettel fedett, többfunkciós közterület, amely a napi és hétfégi szabadidő szabadban történő eltöltését biztosító (pihenés, játék, sport stb. tevékenység végzésére alkalmas), egymáshoz kapcsolódó közkertek együttese. Területe legalább egy hektár (10 000 m²) és legkisebb oldalmérete legalább 80 méter. (Ivkr. 4. számú melléklet)</p>
parkterület	<p>A település belterületén lévő olyan közhasználatú zöldterület, amely elsősorban pihenést, felüdülési és sportolási célokat szolgál.</p>
véderdő	<p>A pihenésre, szórakozásra, testedzésre is szolgáló erdő.</p>
védetté nyilvánítás	<p>A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 22-27. §-ai szerinti védetté nyilvánítási eljárás</p>
zöldterület	<p>A jelentésben zöldterület alatt a település mikroklímájának javítására, szerkezetének tagolására, a település lakóinak felüdülésére szolgáló nagyjából növényzettel borított közterületet értjük, melybe beletartozik a közutat, járdát szegélyező, illetőleg a közúti forgalmat irányító vagy elválasztó, részben vagy egészben növényzettel borított közterület is.</p>
zöldterület Ivkr.	<p>Az állandóan növényzettel fedett közterület.</p>
zöldterület OTÉK	<p>Az állandóan növényzettel fedett közterület (közkert, közpark).</p>
zöldterület NKP-III	<p>A zöldterület állandóan növényzettel fedett, közhasználatú, vagy korlátozottan közhasználatú közterület.</p>
zöldterület-gazdálkodás	<p>Az önkormányzati tulajdonú zöldterületek fenntartásával, fejlesztésével kapcsolatos önkormányzati feladatok összessége.</p>

JELENTÉS

a települési önkormányzatok tulajdonában lévő zöldterületek fejlesztésének és fenntartásának ellenőrzéséről

BEVEZETÉS

Magyarországon minden állampolgárnak joga van az egészséges környezethez. Az Alkotmány az alapjogok körében minden ember számára biztosítja az egészséges életmódhoz való jogot.

A klímaváltozásról, a globális felmelegedésről, az éghajlatváltozásokról szóló ökológiai elemzések Magyarországot a világ egyik legsérülékenyebb országának tekintik. A klímaváltozások hatásai enyhítésében nagy szerepe van a zöldterületeknek, ezért a zöldterületekkel való gazdálkodás egyre inkább felértékelődik.

Az EU Régiók Bizottsága munkájában folyamatosan figyelemmel kíséri a klímaváltozások hatásait, és állásfoglalásában⁴ felhívja a figyelmet – oszva az Európai Bizottság álláspontját – a klímaváltozás elleni harcra, amely a jövő egyik legnagyobb kihívása, és integrált megközelítéssel kell kezelni. Kiemeli a városok fokozódó jelentőségét, szerepét, különösen a „barna zónák” (felhagyott ipari övezetek) és a közterületek rendbehozatalában. Véleményében⁵ hangsúlyozza, hogy a helyi és regionális hatóságoknak döntő és nélkülözhetetlen szerepük van a klíma védelmében.

A zöldterületeknek jelentős szerepe van a települések, kiemelten a városok környezetének alakításában. Előnyösen befolyásolja az ökológiai viszonyokat, kedvezően módosítja a helyi klímát (sugárzás, hőmérséklet, páratartalom, légmozgás), a hő- és vízháztartást, a levegő szennyezettségének alakulását, a zaj terjedését, javítja a település lakóinak fiziológiai közérzetét és a település esztétikai megjelenését.

Nemzetközi összehasonlításban Magyarországon a városok zöldfelületi ellátottsága mennyiségi és minőségi szempontból rosszabb a közepesnél, a gondozatlan zöldterületek országos aránya mintegy 14%⁶ volt 2004-ben. A környezeti állapot romlása miatt, a zöldterületek növelése érdekében a 2003-2008. évre

---

⁴ a Régiók Bizottsága 2006/C 206/04 állásfoglalása

⁵ a Régiók Bizottsága 2006/C 115/15 véleménye

⁶ a települési önkormányzatok ingatlanvagyon-kataszterének zöldterületekre vonatkozó statisztikai adata szerint (2. számú melléklet)

szóló Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-II) célkitűzései között szerepelt az egy városi lakosra jutó közhasználatú zöldterületek nagyságának 16%-kal történő növelése 2008-ig.

A természeti örökség és a környezeti értékek a nemzeti vagyon részei, amelyek megőrzése és védelme, minőségének javítása alapfeltétel az élővilág, az ember egészsége, életminősége szempontjából. A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kvt.) előírásai szerint a környezet védelme érdekében a települési önkormányzatoknak

- biztosítani kell a környezet védelmét szolgáló jogszabályok végrehajtását,
- a Nemzeti Környezetvédelmi Programban (NKP) foglalt célokkal, feladatokkal összhangban az illetékességi területükre önálló települési környezetvédelmi programot kell kidolgozni.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) alapján a zöldterületek fenntartása, fejlesztése a települési önkormányzatok közszolgáltatási feladatai közé tartozik, itt nem a kötelezők között felsorolva, amelyet a településfejlesztés, a településrendezés, az épített és a természeti környezet védelme, a helyi közutak és közterületek fenntartása keretében látnak el.

A helyi építési szabályzat meghatározza a zöldterületek legkisebb mértékét, közérdekű környezetalakítás céljából az ingatlan növényzettel történő meghatározott módon és időn belüli beültetési kötelezettségét (gyepesítés, fásítás, növényzetpótlás) írhatja elő. Az építési jogszabályok a helyi önkormányzatot kötelezik, hogy építési szabályzatában, szabályozási tervében gondoskodjon a település igazgatási területén a klimatikus viszonyok megőrzése, javítása érdekében egységes zöldfelületi rendszer kialakításáról, megőrzéséről.

Az európai uniós források, valamint a Magyar Köztársaság éves költségvetései számos lehetőséget (AVOP, ROP, TRFC), pénzügyi keretet biztosítanak környezetvédelemre, környezetvédelmi programok megvalósítására, amelyek elemeiben megtalálhatóak a zöldterületre fordított támogatások.

Az ellenőrzés célja annak értékelése volt, hogy:

- a központi jogi szabályozások és a megtett intézkedések eredményesen szolgálták, segítették-e a helyi önkormányzatok zöldterületi közszolgáltatási feladatainak a meghatározását, helyi szabályozását és megvalósítását;
- a települési önkormányzatok a közszolgáltatási feladataik meghatározásában, szabályozásában és azok végrehajtásában eredményesen érvényesítették-e a környezetvédelmi szempontokat;
- az önkormányzatoknál a zöldterületek létesítésére, fenntartására és üzemeltetésére fordított pénzeszközök felhasználása hatékonyan biztosította-e a kitűzött célok megvalósítását, valamint a játszótéri eszközök EU követelményeknek való megfelelését.

Vizsgálatunkat a teljesítmény-ellenőrzés módszerével végeztük. A részletes ellenőrzési szempontokat előtanulmánnyal alapoztuk meg. A 2005–2008 közötti

időszakra kiterjedő helyszíni ellenőrzést 50 önkormányzatnál (részletesen az 1. számú mellékletben), a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumnál (KvVM), valamint a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztériumnál (NFGM) végeztünk.

Az ellenőrzés végrehajtására az Állami Számvevőszékről szóló 1989. évi XXXVIII. törvény 2. §-ának (3), (5)-(6) bekezdéseiben, valamint a 16. § (1) bekezdésében, továbbá az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (Áht.) 120/A. § (1) bekezdésben foglaltak adtak jogszabályi alapot.

I. ÖSSZEGZŐ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Az Országgyűlés a 2003-2008 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programban (NKP-II) a környezeti problémák felszámolása és az értékek megőrzése érdekében jelölte ki a legfontosabb környezetvédelmi célokat, határozta meg a célok eléréséhez szükséges intézkedéseket. Ez tartalmazza a települési környezetminőséget alakító célokat is.

A Kvt. szerint a települési önkormányzatok által készítendő környezetvédelmi programnak tartalmaznia kell a zöldterület-gazdálkodás⁷ településre vonatkozó feladatait. Ennek tartalmát azonban a törvény nem fogalmazza meg⁸, és az ide tartozó területeket sem rögzítik egyértelműen a jogszabályok (OTÉK, Ivkr., Tzr.)⁹.

A települési önkormányzatok helyi **közszolgáltatási feladatai** közé tartozó¹⁰ zöldterület fenntartásnak és fejlesztésnek nincs önálló törvényi szabályozása. Törvények (Ötv., Étv., Kvt., Evt., Tvt.) és rendeletek határoznak meg számukra e területen feladatokat.

Az Ötv. a zöldterület fogalmát nem alkalmazza, de az Ötv. alapján a parkok forgalomképtelen törzsvagyon körébe tartoznak, amely a kötelező feladatok ellátását szolgálja. A parkok fogalmát jogszabályok nem határozzák meg¹¹, ennek következtében az önkormányzatok a parkhoz tartozó területeket eltérően értelmezték, és határozták meg e feladatellátáshoz kapcsolódó önként vállalt és

---

⁷ A Magyar Önkormányzati Főkertészek, Kertépítők és Parkfenntartók Szövetsége a zöldfelület-gazdálkodás – mint települési feladat – főbb területei közé a zöldfelületek számbavételét és nyilvántartását, a zöldfelületekkel kapcsolatos tervezési feladatokat, a zöldfelületek létesítését és folyamatos fejlesztését, valamint a zöldfelületek fenntartását és üzemeltetését sorolja. (<http://www.mofosz.hu/page.php?11>)

⁸ A Kvt. 2009-től hatályos módosítása a települési környezetvédelmi program tartalmának meghatározásakor a zöldterület-gazdálkodás helyett, zöldfelület-gazdálkodás kifejezést használja, azonban a törvény ennek alapfogalmát sem tartalmazza.

⁹ Az Ivkr szerint: az állandóan növényzettel fedett közterület. Az OTÉK szerint: az állandóan növényzettel fedett közterület (közkert, közpark). A Tzr. a közhasználatú zöldterület fogalmát használja (lásd: értelmező szótár). Az NKP-III. szerint: a zöldterület állandóan növényzettel fedett, közhasználatú, vagy korlátozottan közhasználatú közterület.

¹⁰ A zöldterület fenntartása és fejlesztése a települési önkormányzat – az Ötv. 8. § (1) bekezdésében felsorolt – településfejlesztési, településrendezési, az épített és a természeti környezet védelmi, valamint a közterület fenntartási feladatok, mint helyi közszolgáltatások körébe tartozik.

¹¹ Az önkormányzatok ingatlanvagyon-kataszterének elkészítéséhez kiadott „*Önkormányzati Ingatlanvagyon Kataszter*” kézikönyv szerint a parkok közé a közkertek, a közparkok, a játszótérek tartoznak. Az Ivkr. 4. számú melléklete a parkterület fogalmát használja.

kötelező feladataikat. Azok az önkormányzatok, akik a park területe alatt az önkormányzat összes zöldterületét értették, a zöldterület-gazdálkodást kötelező önkormányzati feladatnak tekintették (24%). Az ellenőrzött önkormányzatok 76%-a a zöldterület-gazdálkodást önként vállalt feladatai között szerepeltette.

Az ellenőrzött önkormányzatok kétharmada az SzMSz-ben, illetve gazdasági programjában a **zöldterület** fenntartását és fejlesztését, mint önkormányzati feladatot **szabályozta**, azonban annak tartalmát, ennek keretében végrehajtandó feladatokat részletesen nem határozta meg.

Az önkormányzatok mintegy 90%-a helyi rendeletben szabályozta a zöldterületek használatát és védelmét¹², építési övezetenként a zöldterület legkisebb mértékét, valamint az ingatlan-tulajdonosok részvételét a települési feladatok ellátásában. Ezekben a rendeletekben a közhasználatú zöldterületek rendeltetésszerű használatának biztosítását, az élő növényzet rongálásának, pusztításának és értékük csökkenésének megakadályozását, a zöldterületi funkció megőrzését és más célra történő felhasználásának megakadályozását, a közhasználatú zöldterületek károsodásának megelőzését tüzték ki a céljaik között.

Az egészséges környezet biztosítása érdekében az önkormányzatok figyelembe vették a **parlagfű védekezésre** vonatkozó – 2008-ban megjelenő – jogszabályi előírásokat¹³, a vizsgált időszakban éltek a parlagfűvel fertőzött területek fizikai mentesítésére, a parlagfű elleni védekezés közmunkaprogramjainak¹⁴ támogatására kiírt pályázati lehetőségekkel.

A zöldterületek legértékesebb elemének, a fák védelmét, telepítését, pótlását és fenntartását az önkormányzatoknak alig több mint fele szabályozta. A környezetvédelmi program összeállításánál az önkormányzatok 70%-a vette figyelembe az NKP, illetve a megyei környezetvédelmi program előírásait. A program az ellenőrzött önkormányzatok mintegy felénél tartalmazta a zöldterület-gazdálkodás településre vonatkozó feladatait és előírásait. Ezen belül elemezték a település területén lévő zöldterületek kialakításának és fenntartásának helyzetét, a zöldfelületi rendszer elemeit, összetevőit. Megfogalmazták a hosszú távú zöldfelület fejlesztési-, fenntartási-, védelmi-, rekonstrukciós feladataikat. Az ellenőrzött önkormányzatok 80%-a a környezetvédelmi programban foglalt célkitűzések meghatározásánál figyelembe vette az emberi életminőség, valamint a környezet állapotának javítását.

Az önkormányzatok **zöldterületi vagyoniára** a vagyongazdálkodási rendeletek általános rendelkezései voltak az irányadók. A vagyongazdálkodási rende-

---

¹² Az ellenőrzött önkormányzatok a zöldterület védelméről közterület-felügyelet, polgárőrség, parkgondnok útján gondoskodtak.

¹³ az élelmiszerláncról és hatósági és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény 17. § (4) bekezdése, valamint a parlagfű elleni közérdekű védekezés végrehajtásának, valamint az állami, illetve a közérdekű védekezés költségei megállapításának és igénylésének részletes szabályairól szóló 221/2008. (VIII. 30.) Korm. rendelet előírásai

¹⁴ A parlagfű elleni védekezésről „a közmunkaprogramok támogatására fordított pénzeszközök hasznosulásának ellenőrzéséről” készített jelentésünk (0732) részletes információkat tartalmaz.

letben az önkormányzatok a közparkot a parkkal azonos kategóriaként alkalmazták és az Ötv. alapján a forgalomképtelen vagyonuk közé sorolták be. A közkertet, a közjóléti erdőt, a véderdőt az önkormányzatok 24%-a forgalomképtelennek, 46%-a korlátozottan forgalomképesnek minősítette.

Az önkormányzatok az Ivkr-ben előírt **ingatlanvagyon-katasztert** elkészítették és folyamatosan vezették. A tulajdonukban lévő zöldterületi vagyont jellegük szerint – az Ivkr. 3. számú mellékletében alapján – közpark, közkert, közjóléti erdő, véderdő, arborétum kategóriába sorolták be. Ezek a kategóriák – a hozzá tartozó fogalmakat figyelembe véve – azonban nem fedik le az önkormányzatok tulajdonában lévő teljes zöldterületet.

- Egyrészt nem tartalmazzák az állandóan növényzettel fedett, de 200 m²-nél kisebb, valamint pihenés, játék, sport tevékenység végzésre nem alkalmas zöldterületeket. Ennek következtében az önkormányzatok fele közkertbe vagy közparkba sorolta azokat¹⁵.
- Másrészt nem tartalmazzák az útszéli rézsűket, zöldsávokat, árkok és fasorok zöldterületeit (Tzr. szerinti közhasználatú zöldterület¹⁶, Ivkr. szerinti zöldterület). Az önkormányzatok 83%-a rendelkezett az ingatlanvagyon-kataszterbe előírás szerint zöldterületek közé nem sorolható, de állandóan növényzettel fedett területtel. Ennek mennyisége 2008-ban elérte a zöldterületek között kimutatott vagyon 67%-át¹⁷.

Az ingatlanvagyon kataszterben kimutatott zöldterületi vagyon az önkormányzatok 70%-ánál felelt meg valóságnak. Az önkormányzatok 30%-ánál viszont nem tartalmazta teljes körűen az önkormányzat tulajdonában lévő és az Ivkr. szerint zöldterületek közé tartozó területet. Az Ivkr-ben előírt ingatlanvagyon-kataszterben szereplő és a földhivatal által az önkormányzat nevéen nyilvántartott terület közötti kötelező egyezőséget a zöldterületi ingatlanok tekintetében az önkormányzatok 62%-a biztosította. Az önkormányzatok 80%-ánál – az Ivkr-ben foglaltakat figyelembe véve – az ingatlanvagyon-kataszterben feltüntetett zöldterületek bruttó értéke megegyezett a számviteli nyilvántartásokban szereplő adatokkal. Az Ivkr-ben előírtak betartására felhívtuk az önkormányzatok figyelmét.

Az ellenőrzött önkormányzatok ingatlanvagyon-kataszterében kimutatott zöldterületek mennyisége a 2004. évi 883 hektárról 2008-ra 1024 hektárra nőtt, amelyben az erdőterület növekedése volt a meghatározó. Kedvezően változott a gondozott területek mennyisége is a vizsgált időszakban, a 2004. évi 701 hektárról 2008-ra 859 hektárra emelkedett.

---

¹⁵ Az ellenőrzött önkormányzatoknál az öt zöldterület kategóriába nem tartozó, ingatlanvagyon-kataszterben közkertként és közparkként kimutatott zöldterületi vagyon az összes zöldterületi vagyon 19%-a (219 hektár) volt 2008-ban.

¹⁶ Közutak tartozékát képező út melletti zöldsávok, rézsűk, árkok, fasorok, stb., amelyet az ingatlanvagyon-kataszteri nyilvántartás szerint az utak, vizek, vízi létesítmények között kell nyilvántartani.

¹⁷ Az önkormányzatok – helyszíni ellenőrzés időszakában készített – becslése alapján ez 687 hektár volt. Az ingatlanvagyon-kataszterben zöldterületek között kimutatott vagyon 1024 hektár volt.

Az NKP-II célkitűzései között szerepelt az **egy városi lakosra jutó közhasználatú zöldterületek nagyságának** 1999/2000. évi 38,7 m² alapállapotról 45 m²-re való növelése 2008-ra. Az NKP-II nem tartalmazza, hogy ebbe a városok mely zöldterületei tartoznak. Ennek hiányában az alapállapotnak tekintett 38,7 m² nem ellenőrizhető és a kitűzött cél teljesítése nem mérhető. Az Országgyűlés részére készített NKP-II végrehajtásáról szóló jelentéstervezet sem tartalmaz – adat hiányában – információt a 2008-ra kitűzött cél teljesítéséről, csak annyit rögzít, hogy mértéke elmarad a kívánatostól.

A közhasználatú zöldterületek állományáról 2004-ig a városoknak statisztikai adatokat kellett szolgáltatni¹⁸. Ez alapján 2003-ban az egy városi lakosra jutó közhasználatú zöldterület 39,11 m² volt.

Az ingatlanvagyon-kataszter adatait figyelembe véve az egy városi lakosra jutó zöldterület az NKP-II célkitűzései között szereplő 16%-os növekedésével szemben, ez időszak alatt – a városi önkormányzatok tulajdonában lévő, Ivkr-ben kimutatott zöldterület adatok alapján – 2,5%-kal csökkent, és 2008-ban 22,25 m² volt.

Az ellenőrzött városi, kerületi önkormányzatok tulajdonában lévő zöldterület¹⁹ 2008-ban – az önkormányzatok teljes, állandóan növényzettel fedett területe alapján is – jelentősen alatta maradt az NKP-II és a helyi célkitűzéseknek (45 m²). Városoknál egy lakosra átlagosan 28,4 m² (2005-ben 24,4 m²) zöldterület jutott 2008-ban. A községek esetében ez 96 m² (2005-ben 97,1 m²) volt (részletesen a 6. számú mellékletben). Az egy lakosra jutó zöldterület mennyisége a városok között jelentős szóródást mutatott (0,49-144,06 m²).

Az önkormányzatok saját polgármesteri hivataluk, intézményük, gazdasági társaságuk, többcélú kistérségi társulásuk szervezésében, külső vállalkozás bevonásával, illetve ezen ellátási formák kombinációival látták el a zöldterület fenntartási feladataikat. A **szervezeti forma** kiválasztását az önkormányzatok ötöde megfelelő indoklással vagy gazdaságossági számítással támasztotta alá. Szinte valamennyi önkormányzat felhasználta a zöldterületi feladatellátáshoz a közfoglalkoztatás²⁰ valamely formáját, figyelembe véve a zöldterületek gondozásának idényjellegét és az ehhez kapcsolódó támogatást.

A zöldterületek fenntartásában résztvevő közfoglalkoztatottak létszáma a vizsgált időszakban átlagosan 1425 fő, a teljesített munkaórák átlaga 781 ezer volt. A **közfoglalkoztatás** két formája volt a meghatározó, létszámukat tekintve a közcélú munkások voltak többen (52%), míg a munkaidőt tekintve a közhasznú munkások teljesítettek több munkaórát (51%). Összességében a fenntartási munkák 66%-át szervezték ily módon.

---

¹⁸ 154/1999. (X. 22.) Korm. rendelet a 2000. évre vonatkozó Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programról, amelyet a 215/2003. (XII. 10.) Korm. rendelet 2004. évtől megszüntetett

¹⁹ belterületi, külterületi és az ingatlanvagyon-kataszterbe nem besorolható egyéb zöldterületek nagyságának összege

²⁰ a közcélú-, a közhasznú foglalkoztatás és a közmunka program

Az önkormányzatok 38%-a – az ingatlanvagyon-kataszteri nyilvántartáson túl – vezetett a zöldterületek mennyiségi és minőségi adatait is tartalmazó **nyilvántartást**.

A zöldterület gazdálkodási feladatokra fordított pénzeszközök felhasználásának kimutatására az önkormányzatoknál nem állt rendelkezésre egységes **információs rendszer**. A feladatellátással kapcsolatos bevételeket és kiadásokat az önkormányzatok több szakfeladaton²¹ számolták el.

A zöldterület-gazdálkodási **feladatok tervezésére** az önkormányzatok 58%-a nem fordított kellő figyelmet, mert nem határozta meg a zöldterület-gazdálkodással kapcsolatos konkrét feladatait. Ezek az önkormányzatok a zöldterület-gazdálkodási feladatokat és a hozzá kapcsolódó költségvetési kiadásokat a korábbi évek tapasztalatai és az előző évben e feladatra fordított kiadásaik alapján tervezték. Nem volt jellemző a zöldterület-gazdálkodási feladatterv technológiai-, idő-, alapanyag-, létszám- és gépszükségleti tervvel való alátámasztása sem. Annak ellenére, hogy a zöldterület-fenntartási és fejlesztési feladat közvetlenül a lakosságot érintő és célzó tevékenység, csupán az önkormányzatok negyede mérte fel a lakosság zöldterületekkel kapcsolatos igényeit.

Az önkormányzatoknak a településen lévő **zöldterületeket** – a Kvt. szerint²² – külön jogszabály alapján kell **fenntartani**. A közhasználatú zöldterületek fenntartásáról és használatáról szóló rendelet (Tzr.)²³ a közhasználatú zöldterületek fenntartását előírta az önkormányzatok számára, de a fenntartás szakmai szempontjait, ennek keretében elvégzendő feladatokat nem részletezte. A fás szárú növények gondozását külön rendelet szabályozta. A helyi közutak kezelésének szakmai szabályairól szóló rendelet a közút melletti növényzet gondozása, alakítása keretében írt elő részletes feladatokat az önkormányzat, mint közút kezelője számára.

Az ellenőrzött önkormányzatok zöldterület fenntartási kiadása 2005-2008 között évente 1,2-1,5 milliárd Ft, összesen 5,4 milliárd Ft volt, ami az összes működési célú kiadásuk 1,7%-át jelentette. A városi, kerületi önkormányzatok 2008-ban zöldterületiek egy négyzetméterének fenntartására közel kétszer annyit (155 Ft) fordítottak, mint a községi önkormányzatokhoz (79 Ft). A vizsgált időszakban a városi, kerületi önkormányzatoknál csökkent (162 Ft-ról 155 Ft-ra), a községi önkormányzatoknál nőtt (72 Ft-ról 79 Ft-ra) az egy négyzetméterre jutó működési kiadás. A zöldterületek fenntartását 2008-ban 1167 ezer munkaóra ráfordítással végezték.

Az önkormányzati zöldterületek fenntartásán belül legtöbb munkaidőt és költségvetési forrást a fűfelületek fenntartás és gondozása vette igénybe, amely négy év alatt a zöldterületekkel kapcsolatos működési kiadások 35%-a (1 909 millió Ft) volt. A 2005. évről 2008-ra a gondozott virágfelületek területe 33 528 m²-ről 38 928 m²-re, gondozásukra fordított költségvetési kiadás 111,2 millió Ft-ról 151,7 millió Ft-ra nőtt (7. számú melléklet).

---

²¹ kisegítő mezőgazdasági szolgáltatás, szakmai tevékenységet irányító és kisegítő szolgáltatás, város- és községgazdálkodási szolgáltatás szakfeladaton

²² Kvt. 26. §

²³ 2009. január 1-jéig volt hatályban

Az ellenőrzött önkormányzatok összességében hatékonyan végezték a zöldterület-fenntartási feladataikat, mert a fenntartással érintett zöldterületek 23%-os növekedése mellett 2008-ban egységnyi (ezer Ft) fenntartási költségvetési forrásból 9,3%-kal több zöldterületet gondoztak mint 2005-ben (2005-ben 1,51 hektár, 2008-ban 1,65 hektár) ²⁴.

Az ellenőrzött önkormányzatok **zöldterület fejlesztésére** a vizsgált időszakban összesen 3,6 milliárd Ft-ot, az összes felhalmozási célú kiadásaik 4,1%-át fordították. Az évente 0,5-1,5 milliárd Ft közötti fejlesztési kiadás a négy év alatt folyamatosan csökkent. A felhalmozási kiadások 2008-ra a 2005. évi mérték felére, a 2006. évi szint harmadára estek vissza. Az önkormányzatok harmada fordított pénzeszközöket fejlesztésre, amelyek közel 90%-a a zöldterületek minőségének javítására irányult.

Az önkormányzati zöldterület-fenntartási feladatok megvalósításához, azok fejlesztéséhez a kormányzat széles körű **pályázati rendszeren** keresztül nyújtott segítséget, támogatást. A 2004-2008. években kiírt pályázatok döntő része egy-egy nagyobb szakmai terület részeként tartalmazta az önkormányzati zöldterületi vagyon fejlesztését. Az ellenőrzött önkormányzatok 94%-a vett igénybe a zöldterületi fenntartási és fejlesztési feladataik ellátásához hazai, európai uniós vagy egyéb nemzetközi forrásból támogatást. A benyújtott pályázatok 90%-a volt eredményes. A pályázatok útján elnyert pénzeszközök segítettek az önkormányzatok zöldterületei növényállományának megóvását, telepítését, zöldterületek létesítését és felújítását (parkosítás).

Az önkormányzatok által zöldterület-fenntartására és fejlesztésre fordított költségvetési források és munkaráfordítások hozzájárultak az önkormányzatok gazdasági programjában, településrendezési tervében, környezetvédelmi programjában, éves terveiben kitűzött célok megvalósításához, a zöldterületek állapotának szinten tartásához, javításához, területének növeléséhez, ezáltal az emberi életminőség javításához, a klímaváltozás negatív hatásainak mérsékléséhez.

Az önkormányzatok 80%-a rendelkezett az ellenőrzött időszakban **játszóterrel**, számuk azonban 448-ról 364-re csökkent. A 2005. évi 30%-ról 2008-ra 54%-ra nőtt a játékok körül ütéscsillapító talajjal ellátott játszóterek aránya. A játszótereken felszerelt játékok (hinta, mászóókák, homokozók) száma csökkent ugyan, azonban minőségük javult. A jogszabályban előírt²⁵ játszóteri eszközök évenkénti felülvizsgálatát az ellenőrzött önkormányzatok 28%-a végezte el. A

---

²⁴ Az elvégzett fenntartási munkákat hét kategóriában vizsgáltuk (talajmunkák, fűfelület, fák, virágfelületek, játszóterek, zöldterületi utak burkolt felületeinek fenntartása cserjék és sövények gondozása). Hatékonyak ítéltük meg a zöldterületek fenntartását, ha az éves infláció mértékével korrigált, egységnyi (ezer Ft) rendelkezésre álló anyagi erőforrásból 2005-ről 2008-ra nőtt a fenntartási munkák mennyisége.

²⁵ A 2004. február 1-én hatályba lépett játszóteri eszközök biztonságáról szóló 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet alapján, a rendelet hatályba lépése előtt telepített játszóteri eszköz esetében annak tulajdonosa, illetve üzemeltetője 2005. június 30-ig volt köteles a kijelölt szervezettel az első ellenőrzést elvégeztetni, az alkalmatlan eszközöket legkésőbb 2008. december 31-ig le kellett bontatni.

jogszabályi előírásoknak megfelelően az önkormányzatok 40%-ánál valamenyny játszóteri eszköz rendelkezett megfelelőségi tanúsítvánnyal, viszont 53%-ánál az eszközök egy része nem, 7%-ánál egy játszóteri eszköz sem rendelkezett.

A 2005-2008. években az ellenőrzött önkormányzatok felújítást, fejlesztést 248 játszóteren végeztek. Új játszóterek fejlesztéséhez, felújításához pályázati támogatásban az önkormányzatok 60%-a részesült. Az elnyert támogatásokat a pályázati támogatási céloknak megfelelően használták fel, jogtalan támogatási igénybevétel és felhasználás nem volt.

Zöldterületek fenntartását, fejlesztését, felújítását **belső ellenőrzés** keretében az ellenőrzött önkormányzatok 6%-a vizsgálta. A zöldterület-gazdálkodásra fordított költségvetési források felhasználásának ellenőrzése a folyamatba épített előzetes, utólagos és vezetői ellenőrzés keretében történt. A támogatott önkormányzatok 70%-a esetében a támogatást nyújtók, a közreműködő szervezetek, a MÁK, valamint a KEHI ellenőrizték a külső források felhasználásával megvalósult fenntartási és fejlesztési feladatokat. Az ellenőrzések a támogatás rendeltetési cél szerinti felhasználására irányultak. Az ellenőrök jelentéseikben a számviteli szabályzatok és a számvitelt nyilvántartások pontosítására, a támogatás felhasználását megalapozó dokumentációk kiegészítésére tettek javaslatot, egy-egy esetben kezdeményezték a támogatási összeg részbeni visszafizetését és az odaítélt támogatás csökkentését.

Összességében a jogi szabályozás hiányosságai miatt az önkormányzatok eltérően értelmezték, szabályozták és teljesítették az önkormányzati zöldterületek fenntartásában, felújításában, fejlesztésében vállalt kötelező feladataikat²⁶. A zöldterületek fenntartása, fejlesztése keretében elvégzett munkákat az önkormányzatok rendelkezésére álló központi és helyi költségvetési források behatárolták. Ebből adódóan a zöldterület-gazdálkodás egyes területein elvégzett feladatok intenzitása változó volt. A fenntartás hiánya, vagy nem megfelelő elvégzése a környezet szempontjából visszafordíthatatlan károkat okoz.

A helyszíni ellenőrzés megállapításainak hasznosítása mellett **javasoljuk**:

a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter a környezetvédelmi és vízügyi miniszterrel, valamint az önkormányzati miniszterrel együttműködve

1. Kezdeményezze a zöldterület-gazdálkodást magába foglaló, önálló kerettörvény, valamint részletes végrehajtási rendelet megalkotását, azokban
  - a) határozza meg a zöldterület és összetevői fogalmát;

---

²⁶ Az Állami Számvevőszék ellenőrzései során többször megállapította, hogy elkerülhetetlen az állami és önkormányzati feladatok újragondolása, pontosabb meghatározása. Javasolataiban pedig kezdeményezte az önkormányzatok ágazati jogszabályokban előírt kötelező feladatainak egyértelmű meghatározását. (0544 Jelentés a helyi és kisebbségi önkormányzatok gazdálkodásának átfogó ellenőrzéséről, 0634 Jelentés a helyi és kisebbségi önkormányzatok gazdálkodási rendszerének átfogó és egyéb szabályszerűségi ellenőrzéséről).

- b) terjessze ki az a) pont szerinti fogalom meghatározását más jogszabályokra;
  - c) fogalmazza meg a zöldterület-gazdálkodásban a helyi önkormányzatok kötelező feladatait és azok tartalmát.
2. Kezdeményezze az Ivkr. felülvizsgálatát és ennek során módosítását annak érdekében, hogy
- a) a települési önkormányzatok tulajdonát képező valamennyi zöldterületet az önkormányzatok az ingatlanvagyon-kataszterben a zöldterületek között, a „Z” lapra vegyék nyilvántartásba;
  - b) az Ivkr. 3. számú mellékletében a zöldterületek besorolására alkalmazott kategóriák fedjék le a települési önkormányzatok tulajdonában lévő összes zöldterületet.

a környezetvédelmi és vízügyi miniszternek

Vizsgálja meg az NKP-II végrehajtásáról készülő jelentés tervezetében az egy városi lakosra jutó közhasználatú zöldterület célkitűzésének teljesítését, tisztázza a 2000. és 2008. évi adatok tartalmát és mutassa be a kitűzött céltól való elmaradás okát.

II. RÉSZLETES MEGÁLLAPÍTÁSOK

1. AZ ÖNKORMÁNYZATI ZÖLDTERÜLET-GAZDÁLKODÁS SZABÁLYOZOTSÁGA

1.1. Központi szabályozás és intézkedések

Az emberi életminőséget alapvetően meghatározza a települési környezet. A települési környezet állapota, annak minősége hatással van a településre, a lakosokra. A települések és természeti környezetük dinamikus kölcsönhatásában egyik legfontosabb elem a jól működő, biológiailag aktív zöldfelületi rendszer, amely sokféle szerepet, funkciót tölt be, kedvezően módosítja a helyi klímát, védelmet biztosít a kedvezőtlen környezeti hatásokkal szemben.

Az Országgyűlés által határozattal elfogadott, hatévente megalkotott **NKP-k jelölik ki a környezetvédelmi célokat**, határozzák meg a célok eléréséhez szükséges intézkedéseket.

A Kvt. 40. §-a rendelkezik arról, hogy a környezetvédelmi tervezés alapja a hatévente megújítandó, az Országgyűlés által jóváhagyott NKP, amelyhez a KvVM készít elemző, értékelő, a környezet állapotát és védelmének helyzetét bemutató jelentést. Az NKP tervezetét – az elvégzett értékelés tapasztalatai alapján – a KvVM dolgozza ki és terjeszti a Kormány elé.

A vizsgált időszakban a 2003-2008. közötti időszakra szóló NKP-II volt érvényben²⁷. Az **NKP-II helyzetértékelése** szerint:

- a települési környezet minőségét az egyes települések elhelyezkedése, természeti környezeti adottságai, társadalmi-gazdasági szerkezete, nagysága és infrastrukturális ellátottsága egyaránt meghatározza;
- a településeken – többek között – a zöldterületek hiánya okoz egyre nehezebben kezelhető gondot. A városok zöldfelületi ellátottsága nemzetközi összehasonlításban mennyiségi és minőségi szempontból rosszabb a közepesnél, ehhez hozzájárult a telkek értékesítésének és a beépítés engedélyezésének helytelen gyakorlata.

A zöldterületi ellátottság mértékét és növekedési ütemét az értékelés nem tartotta kielégítőnek, valamint a gondozatlan zöldterületek országos arányában sem tapasztalt javulást. A környezeti problémák körében az NKP-II kiemelte a települési zöldterületek csökkenését, amelynek hatásaként romlik a lakosság közérzete, életminősége. „Települési környezetminőség javítása” jogcímmel az **egy városi lakosra jutó közhasználatú zöldterület nagyságát** az

---

²⁷ 132/2003 (XII. 11.) Ogy. határozat a 2003-2008 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról

1999/2000. évi alapállapotról, **a 38,7 m²/fő-ről a 2008. évre 45 m²/fő-re tervezte növelni.**

Az NKP-II a „városi környezetminőség akcióprogram” keretében tényként rögzítette, hogy a szerves fejlődésű, történeti településmaggal rendelkező, illetve az elmúlt 40-50 év fejlesztéspolitikájának következtében kialakult települések, településrészek környezeti problémái számos esetben települések szerkezetéből fakadtak, amelyekben jellemző a zöld gyűrű hiánya, a zöldterületi ellátottság alacsony foka. A városok környezeti minőségét meghatározó főbb tényezők – többek között – a városi zöldterületek megléte vagy hiánya. A városi közhasznú zöldterületek felülete egyes helyeken nőtt, de főleg ott, ahol leginkább szükséges volna, nincs javulás.

A városközpontokban a meglévő zöldterületek védelme nem megoldott, fejlesztése nem jellemző, az épített környezeti rehabilitációs programok lassan pótolják a több évtizedes mulasztást. Ezért az akcióprogram átfogó céljai között szerepelt a városi zöldterületek védelme, arányuk növelése, állapotuk javítása.

Az **NKP-II végrehajtásáról szóló jelentés-tervezet** az NKP-II szerkezetének, tartalmának megfelelően beszámol a városi környezetminőség akcióprogram végrehajtásáról. Ebben önálló tárgykört képez a városi zöldterületek fejlesztésének, a zöldterületek védelmének, arányuk növelésének, állapotuk javításának kérdése, valamint taglalja a biológiai aktivitásérték egy adott területen jellemző növényzetnek a település ökológiai állapotára és az emberek egészségi állapotára kifejtett hatását, illetőleg a növényzettel való ellátottság mutatóinak, a zöldterületnek és a zöldfelületnek a számbavételi problémáit.

A zöldterületek fejlesztésével és fenntartásával kapcsolatos feladatok az Ötv. 8. § (1) bekezdésében felsorolt településfejlesztés, településrendezés, az épített és a természeti környezet védelme, a közterület fenntartása helyi közszolgáltatások körébe tartoznak.

A helyi közszolgáltatások körébe tartozó **zöldterület-gazdálkodás fogalmának és tartalmának nincs törvényi meghatározása.** A Kvt. a preambulumban rögzíti, hogy a természeti örökség és a környezeti értékek a nemzeti vagyon részei, amelyeknek megőrzése és védelme, minőségének javítása alapfeltétel az élővilág, az ember egészsége, életminősége szempontjából. E nélkül nem tartható fenn az emberi tevékenység és a természet közötti harmónia, elmulasztása veszélyezteti a jelen generációk egészségét, a jövő generációk létét.

A 2008. december 31-ig hatályos Kvt. 46. § (1) bekezdés b) pontja alapján a **települési önkormányzatnak „a Programban²⁸ foglalt célokkal, feladatokkal és a településrendezési tervével összhangban illetékességi területére önálló települési környezetvédelmi programot” kellett kidolgozni.** A Kvt. 46. § (1) bekezdés b) pontjának. 2009. I. 1-től hatályos szövege szerint a települési önkormányzat a környezet védelme érdekében önálló települési környezetvédelmi programot kell kidolgozni. A Kvt. 47. § (1) bekezdés i) pontja pedig előírta, hogy a települési környezetvédelmi programnak **tartalmaznia kell a**

---

²⁸ Kvt. 40. § (1) bekezdése alapján Nemzeti Környezetvédelmi Program

zöldterület-gazdálkodás településre vonatkozó feladatait²⁹ és előírásait. A Kvt. vagy más **jogszabály zöldterület-gazdálkodás fogalmát, annak tartalmát azonban nem határozta meg.**

A 2008. évi XCI. törvény 27. § (1) bekezdése 2008. XII. 28-tól hatályon kívül helyezte a Kvt. 47. §-át. A települési környezetvédelmi program tartalmára vonatkozó előírásokat 2009. I. 1-jétől a Kvt. 48/E. §-a szabályozza.

A Kvt. 48/E.§ (1) bekezdés c) pontja értelmében a települési környezetvédelmi programnak a zöldfelület-gazdálkodással kapcsolatos feladatokat és előírásokat (a zöldterület-gazdálkodás helyett) kell tartalmaznia. A Kvt. és más jogszabály a zöldfelület-gazdálkodás fogalmát, tartalmát nem határozta meg.

A **zöldterület fogalmát** az Étv., OTÉK és Ivkr. **meghatározza**, azonban annak **tartalma eltér egymástól.**

- Az Étv. 2. § 2. pontja alapján a zöldterület a beépítésre nem szánt területnek egyik terület-felhasználási egysége.
- Az Étv. végrehajtási rendelete, az OTÉK 27. § (1) bekezdése a szerint a zöldterület az állandóan növényzettel fedett közterület (közkert, közpark).

Az OTÉK 27. § (2) bekezdése szerint a zöldterületnek közútról, köztérről közvetlenül megközelíthetőnek kell lennie, a 27. § (3) bekezdése szerint pedig a zöldterületnek kerekesszékekkel és gyermekkocsival is megközelíthetőnek és használhatónak kell lennie.

- Az Ivkr. 4. számú fogalomjegyzék mellékletében foglaltak alapján a zöldterület állandóan növényzettel fedett közterület. Ez a meghatározás annyiban tér el az OTÉK-ban szabályozottól, hogy a zöldterületet nem szűkíti le közkertre és közparkra. Ezen túl az Ivkr. különbséget tesz gondozott és gondozatlan zöldterület között.
- 2004-ig a városoknak közhasználatú zöldterületeiknek állományáról statisztikai jelentésben kellett információt adni³⁰. Ennek kitöltési útmutatója szerint zöldterület, a település mikroklímájának javítására, szerkezetének tagolására, a település lakóinak felüdülésére szolgáló nagyobbreszt növényzettel borított terület (beleértve a kerti burkolattal, valamint fásítással kialakított pihenést, védelmet szolgáló területet is pl. pihenőerdő, parkerdő, véderdő). A közhasználatú zöldterület korlátozás nélkül nyilvánosan látogatható.

Az OTÉK 7. § (3) bekezdés 6. pontja előírja az önkormányzatok számára, hogy az újonnan beépítésre, vagy jelentős átépítésre kerülő területek építési övezeteire vonatkozóan meg kell határozni a zöldfelület legkisebb mértékét.

---

²⁹ Hatályon kívül helyezte: 2008. évi XCI. törvény 27. § (1). Hatálytalan: 2008. XII. 28-tól.

³⁰ A 2004. évre szóló Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programról szóló 215/2003. (XII. 10.) Korm. rendelet 6. §-a alapján megszüntetett 154/1999. (X. 22.) Korm. rendelettel elrendelt 1064/00 Jelentés a városok közhasználatú zöldterületeinek állományáról

Az Ötv. a zöldterület fogalmát nem alkalmazza, de az Ötv. 79. § (2) bekezdés a) pontjában a törzsvagyon körébe tartozó forgalomképtelen tulajdonként a helyi közutak és műtárgyaik, valamint terek mellett a parkok szerepelnek, amelyek a 79. § (1) bekezdés szerint közvetlenül kötelező önkormányzati feladat ellátását szolgálják. Az Étv. 2. § 13. pontjában a közterület fogalmában használja a park kifejezést, a közterület rendeltetései között. *„Közterület rendeltetése különösen: a közlekedés biztosítása (utak, terek), a pihenő és emlékhelyek kialakítása (parkok, köztéri szobrok stb.)”*. Az Ivkr. pedig a parkterületet fogalmát rögzíti. Az Ötv-ben megnevezett „parkok” forgalomképtelen önkormányzati törzsvagyonnak sem az ágazati szakmai jogszabályokban, sem az önkormányzati ingatlanvagyon kataszteri szabályozásban nincs megfelelő helye, vele azonos és egyértelműen meghatározható kifejezése. Ennek következtében az önkormányzatok a zöldterületek forgalomképesség szerinti besorolásánál a parkhoz tartozó területeket eltérően értelmezték. Az önkormányzatok egy része a parkokat a közparkkal, egy része közkerttel és közparkkal, egy része pedig a teljes zöldterülettel azonosította.

Azok az önkormányzatok, amelyek a parkok alatt az önkormányzat teljes zöldterületét értették, a zöldterület-gazdálkodást kötelezően ellátandó feladataik közé sorolták.

A Kvtv. 46. § (1) bekezdés a) pontja szerint a települési önkormányzat a környezet védelme érdekében biztosítja a környezet védelmét szolgáló jogszabályok végrehajtását. E jogszabályok körébe tartozik Tzr. amely még az emberi környezet védelemről szóló 1976. évi II. törvény előírása alapján határozott meg szakmai szabályokat az önkormányzatok számára a közhasználatú zöldterületekkel³¹ kapcsolatban és a vizsgált időszakban hatályban volt. A Tzr. 2. § (1) bekezdése előírta ugyan, hogy *„a közhasználatú zöldterületek fenntartásáról a települési önkormányzat gondoskodik (1990. LXV. tv. 8. § (1) bekezdés)”*, de a zöldterületek fenntartása keretében elvégzendő konkrét feladatokat nem részletezte.

A Tzr-t, az Fkr-el együtt 2009. január 1-jével – az 1989. október 23-át megelőzően alkotott rendeleti szintű jogszabályok rendezéséről szóló 383/2007. (XII. 23.) számú Korm. rendelettel – hatályon kívül helyezték. Amíg az Fkr-t felváltotta egy új jogszabály, az Fskr, addig a Tzr-nél ez elmaradt.

Zöldterületekkel kapcsolatos feladatokat állapít meg az önkormányzatoknak a helyi közutak kezelésének szakmai szabályairól szóló 5/2004. (I. 28.) GKM rendelet melléklete is (3.8 pont), amely részletesen szabályozza³² a közút melletti növényzet gondozását, alakítását, amelyet a közút kezelője (így az önkormányzat is a tulajdonában lévő közutakat tekintetében) köteles elvégezni.

---

³¹ A zöldterület alatt a települések belterületein lévő közparkot, közkertet és a véderdőt értette, de ide sorolta a közutat, járdát szegélyező, illetőleg a közúti forgalmat irányító vagy elválasztó, részben, vagy egészben növényzettel borított közterületet is.

³² Az útpadkán, árokban, rézsűfelületen lévő cserjéken és fákon évente legalább egyszer alakító metszést kell végezni, a fűkaszás gyakoriságát az utak besorolásától függően évente 1-3 alkalommal kell végrehajtani.

A Kvt. 26. §-a alapján a zöldterületeket, véderdőket külön jogszabály szerint kell kialakítani és fenntartani. A zöldterületek fenntartására – a közutak kezelésének szakmai szabályain kívül – jelenleg nincs hatályos jogi szabályozás.

A hatályos jogi szabályozás hiányosságai és ellentmondásai miatt **nem segítette az önkormányzati zöldterület-gazdálkodás feladatellátását**, gyakorlatának egységes kialakítását. Ennek következtében az önkormányzatok a zöldterület-gazdálkodást kötelező és önként vállalt feladataik közé is besorolták, eltérően értelmezték a zöldterületet a helyi szabályaik kialakításánál, vagyonuk forgalomképesség szerinti besorolásánál.

A környezetvédelmi és vízügyi miniszter – a Kormány felelős tagjaként – **előkészíti a környezet védelmének általános szabályairól szóló jogszabályokat**, elemzi és értékeli a környezetvédelem gazdasági szabályozó eszközeit, javaslatot tesz azok továbbfejlesztésére, elemzi és értékeli a környezet, a természet állapotát, annak az emberi egészségre gyakorolt hatását, védelmének helyzetét, a környezet és a természet védelmének, szabályozott használatának és tervszerű fejlesztésének tapasztalatait³³. E feladata keretében készítette elő a Kvt. 2009. január 1-jei módosítását³⁴, valamint az Fskr-t.

A KvVM a környezetvédelem fontos részének tekintette a zöldterületek hatását, ökológiai szerepét. Az általa előkészített 2009-2014 közötti időszakra szóló **NKP-III tervezetében** – a Települési környezetminőség fejezeten belül – önálló terület foglalkozik a települési zöldfelülettel. Ebben **megjelenik** az „élhető település” fontossága, a településen élők igényeinek kielégítése, a település fejlesztés- és rendezés „klímatudatos” építése és fenntartása, **a zöldfelület-gazdálkodási szempontok érvényesítése**. A program-tervezet célként tűzi ki:

- az összefüggő, egységes zöldfelületi rendszer kialakítását (táji kapcsolat megteremtését);
- a zöldfelületek növelését (pl. barnamezős területek újrahasznosítása során);
- a meglévő zöldterületek megújítását, fenntartását;
- a zöldfelületek használati értékének növelését;
- a zöldterületek elérhetőségének és minőségének javítását;
- a zöldfelületek vizuális, esztétikai célú fejlesztését.

A célok elérése érdekében intézkedési javaslatokat fogalmaz meg a Kormány, a lakosság, a gazdálkodó szervek és az önkormányzatok részére. Az önkormányzatok által teendő és szükséges intézkedések között szerepel:

- zöldfelület kataszter létrehozása;

---

³³ 165/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet a környezetvédelmi és vízügyi miniszter feladat- és hatásköréről

³⁴ 2008. évi XCI. törvény

- zöldfelület gazdálkodási feladatok megtervezése (pl. a zöldfelületek állapotának javítása, parkfenntartásba bevont területek kibővítése, zöldsávok létesítése, kibővítése, fasorok állapotfelmérése, felújítása és telepítése, falak, tetők, tűzfalak zöldítése, véderdők, kiegyenlítő zöldfelületek megőrzése, kiegészítése, telepítése) és megvalósítása;
- önálló rendelet alkotása a közhasználatú zöldfelületekről;
- a zöldfelületek védelmének erősítése (parkőri, mezőri stb. tevékenység);
- a helyi lakosság és intézmények bevonása a települési zöldfelületek tervezésébe és fenntartásába;
- az igénybevételre kerülő biológiailag aktív felületek magas biológiai aktivitású területek létesítésével történő területi pótlása.

A nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter feladatai³⁵ közé tartozik a településfejlesztés és településrendezés. Ennek keretében előkészíti a településüzemeltetésről³⁶ szóló jogszabályokat.

A nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter feladat- és hatásköréről szóló 134/2008. (V. 14.) Korm. rendelet 3. § (6) bekezdés g) pontja szerint a miniszter a településfejlesztésért és településrendezésért való felelőssége körében előkészíti különösen a településüzemeltetésről szóló jogszabályokat, továbbá e tárgykörökben felhatalmazás alapján miniszteri rendeleteket ad ki. A Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló, a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter 1/2008. (MK 100.) NFGM utasítása szerint a Területrendezési és Településügyi Főosztály feladatai közé tartozik a közreműködés a települési önkormányzat zöldfelület-gazdálkodási tevékenységével összefüggő szakmai szabályozási feladatellátásban.

Az NFGM szakmai tevékenysége keretében a városfejlesztéssel foglalkozó szakembereket és döntéshozókat útmutatók³⁷ készítésével segítette a zöldterülettel kapcsolatos feladataik megvalósításában.

Az NFGM miniszter, a területfejlesztésért és területrendezésért való felelőssége körében összehangolja a területfejlesztési célokat és az önkormányzati fejlesztéseket közvetlenül szolgáló hazai pénzügyi források pályázati rendszerben történő felhasználását, gondoskodik a pályázati rendszer kialakításáról, előkészítéséről, nyilvántartást vezet a pályázatokról, működteti a közvetlen terület- és az önkormányzati fejlesztési célokat szolgáló decentralizált pályázati rendszert.

Az NFGM saját hatáskörében irányítja, felügyeli a helyi önkormányzatok fejlesztési feladatainak területi kötöttség nélküli támogatását (HÖF CÉDE), a

---

³⁵ 134/2008. (V. 14.) Korm. rendelet a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter feladat- és hatásköréről

³⁶ A feladatot 2008. május 15-e előtt az önkormányzati és területfejlesztési miniszter látta el a 168/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet alapján.

³⁷ Városfejlesztési kézikönyv, Útmutató a településfejlesztési koncepció elkészítéséhez, Útmutató a településfejlesztési program elkészítéséhez

területi kiegyenlítést szolgáló önkormányzati fejlesztések támogatását (HÖF TEKI), valamint a leghátrányosabb helyzetű kistérségek felzárkóztatásának támogatását (LEKI). E támogatások lehetőséget nyújtottak az önkormányzatok zöldterületi feladatellátásával kapcsolatos fejlesztések megvalósítására.

A decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok előirányzatai részletes szabályairól szóló 47/2008. (III. 5.) Korm. rendelet a HÖF CÉDE keretében a meghirdetett célok között lehetővé tette az 5000-25 000 fő állandó lakosságú településeken zöldterületek rekreációs célú (pihenőpark, sport, szabadidős célú terület) megújítását.

Az elnyert pályázatokról az NFGM-ben **rendelkezésre álló nyilvántartásból csak kigyűjtést követően mutathatók ki a zöldterület-gazdálkodást érintő pályázatok és az elnyert támogatások.**

Megkeresésünkre a Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség feldolgozta a **Dél-Dunántúli Régióinak 2007-2008 közötti nyertes pályázatait** és azokból kigyűjtötte a zöldterület-gazdálkodással összefüggő (fűnyíró és fűkasza, kerti traktor beszerzések, környezetvédelmi program készítés, parkosítás) pályázatokat. Ebben kimutatták a zöldterület-gazdálkodást érintő pályázatok arányait az összes pályázatokhoz képest. Ennek alapján:

- **A 2007. évben** a Dél-Dunántúli régióban HÖF CÉDE előirányzatból 307 pályázó 434 000 ezer Ft-ot támogatást nyert, amelyből zöldterület-gazdálkodással összefüggésben kilenc pályázó (2,9%) 4963 ezer Ft-ot (1,1%) nyert. A HÖF TEKI előirányzatból a 165 pályázó 161 160 ezer Ft-ot, ezen belül zöldterülettel összefüggésben kilenc pályázó (5,4%) 2548 ezer Ft-ot (1,6%) nyert. A LEKI előirányzatból a 247 pályázó 72 400 ezer Ft-ot, ebből zöldterülettel összefüggésben négy pályázó (1,6%) 3244 ezer Ft (0,4%) támogatást kapott;
- **A 2008. évben** a Dél-Dunántúli régióban a HÖF CÉDE keretből 395 pályázó 802 725 ezer Ft-ot nyert, amelyből zöldterület-gazdálkodást is tartalmazó feladatokra 16 pályázó (4%) 21 393 ezer Ft (2,6%) támogatásban részesült. A a HÖF TEKI-ből 323 pályázó 630 445 ezer Ft-ot nyert, amelyből 27 pályázó (8,3%) 34 717 ezer Ft-ot (5,5%), a LEKI-ben 217 pályázó 717 600 ezer Ft-ot nyert, amelyből három pályázó (1,4%) 4965 ezer Ft támogatást kapott zöldterületfejlesztésre.

1.2. Önkormányzati szabályozás

A települési önkormányzatok tevékenységükről, közszolgáltatási **feladataik ellátásáról az SzMSz-ekben, gazdasági programokban rendelkeztek, foglalmaztak meg feladatokat.**

A képviselő-testületek működésének részletes szabályait az Ötv. 18. § (1) bekezdése értelmében az SzMSz-ről szóló rendeletben állapították meg. Az **ellenőrzött önkormányzatok kétharmada az SzMSz-ben, illetve a gazdasági programban szerepeltette a zöldterületek fenntartását és fejlesztését**, mint önkormányzati feladatot, azonban mindössze 20%-a határozta meg annak tartalmát. Az önkormányzatok 76%-a része az SzMSz-ben a zöldterület-gazdálkodást önként vállalt feladatként tekintette, és csak 24%-a azonosította

a közterület fenntartással (parkfenntartással) és sorolta fel a kötelező feladatai között.

Három önkormányzat (Bogyiszló, Csömend, Karád) ezen túl a közterületek (parkok) virágosítását, parkosítását és gondozását is megnevezte a **kötelező feladatok** között.

A XIII. Kerületi Önkormányzat SzMSz-ében kötelező feladatként határozta meg a parkfenntartás, kerületüzemeltetés, környezetvédelmi feladatokat. Önként vállalt feladatként a parkok, játszótérek felújítását és fejlesztését, valamint a környezetvédelmi alap működtetését nevezte meg.

Balatonfüred és Salgótarján városi önkormányzatok az SzMSz-ben az Ötv. 8. §-a szerint határozták meg feladataikat és a zöldterület fenntartást **nem tekintették kötelező feladatnak**.

A gazdasági programok célkitűzéseiben az önkormányzatok egyértelműen meghatározták a zöldterület-gazdálkodás összetevőit, elemeit, illetve az ehhez kapcsolódó feladatokat. Ezek között szerepelt többek között:

- a tiszta és egészséges környezet kialakítása;
- részvétel a Virágos Magyarországért mozgalomban;
- szabadidős pihenőparkok létesítése, fenntartása;
- virágosítási, fásítási és parkosítási folyamatok indítása és folytatása;
- zöldfelületek kialakítása és fejlesztése.

A programok alapján **a zöldterület-gazdálkodás** tárgyát képező közparkok, közkertek, játszótérek **szerves részét képezték az önkormányzatok fejlesztési elképzeléseinek, terveinek**.

Algyő gazdasági programja a települési környezet védelmének, fejlesztésének eszközrendszerét a zöldterületi rendszer elemeinek összehangolt fejlesztésével irányozta elő. A program a zöldterületek növelését, a parkok, játszótérek, sportpályák gondozását, a fásítás folyamatos bővítését a lakosság és a helyi egyesületek bevonásával tervezte. Fejlesztési célként tűzte ki az életminőség jelentős javítását a porszennyezés csökkentése érdekében történő intenzív fásítás, zajvédő erdősávok megvalósítása által.

Derecske gazdasági programja részletesen bemutatta és értékelte a zöldterületek nagyságát, fenntartásának helyzetét és konkrét fejlesztési célokat fogalmazott meg. A kitűzött fejlesztési célok között szerepelt játszótérelépítés, a városmag rekonstrukciójának elkezdése, hosszútávon a Sáros tó-i szabadidőközpont fokozatos kiépítése.

Kehidakustány gazdasági programjában célként tűzték ki a település közterületeinek rendezését, az elindított parkosítási, fásítási, virágosítási folyamat folytatását a lakosság bevonásával. Kiemelt célként határozták meg a községi központ megfelelő szintű rendezését, a meglévő parkok pótparkosítását, pihenő padok kihelyezését, a fák, fasorok mennyiségi növelését, a legnagyobb zöldfelületek folyamatos karbantartását.

A vizsgált önkormányzatok kétharmada a helyi szabályozásokba beépítette, figyelembe vette a központi jogszabályok zöldterületekkel kapcsolatos rendelkezéseit.

Az önkormányzati szabályozások, rendelet alkotások körében **meghatározó szerepe volt** a közhasználatú **zöldterületek használatáról és védelméről szóló önkormányzati rendeleteknek**, amelyet az önkormányzatok 90%-a önálló rendelettel, vagy más rendelet részeként³⁸ szabályozott. A rendeletekben a **következő célokat** jelölték meg:

- a közhasználatú zöldterületek és zöldfelületek rendeltetésszerű használatának szabályozása és annak biztosítása;
- az élő növényzet (fák, cserjék, virágok, gyep) rongálásának, pusztításának és értékük csökkenésének megakadályozása;
- a közhasználatú zöldterületek és zöldfelületek károsodásának megelőzése, a zöldterületi funkció megőrzése és más célra történő felhasználásának megakadályozása;
- a megszűnő zöldterület, zöldfelület, illetve a növényállomány pótlásáról való rendelkezés;
- a rendeltetésellenes, károkozó magatartások szankcionálása.

Kapuvár város zöldterületeinek fenntartásáról, használatáról és védelméről szóló rendeletben célként határozták meg az élő növényzet rongálásának, pusztításának és értékcsökkenésének megakadályozását, a zöldterületek, zöldfelületek és berendezések károsodásának megelőzését, a zöldterületi funkció megőrzését. A rendeletben szabályozták a zöldterületek létesítését, a fásítást, a fasorok telepítését, a közhasználatú zöldterületek fenntartását, a fák gondozását. Előírták a zöldterületek védelmével, a zöldterületek használatával és a fák kivágásával kapcsolatos szabályokat is.

Szentgotthárd városnál a közhasználatú zöldterületek használatának és védelmének szabályait a környezetvédelmi rendelet tartalmazta. Ennek V. fejezete a zöldterületek fenntartása, kezelése címen belül foglalkozott a zöldterületek védelmével. Ebben az önkormányzat számára feladatként határozta meg a közhasználatú parkok építését, felújítását, fenntartását, gondozását és ápolását. A rendeletben foglaltak szerint az ingatlan tulajdonosa, használója, bérlője stb. köteles a zöldterületek, valamint a növényzet ápolásáról gondoskodni. Aki a közterületen lévő zöldterületek fenntartására és kezelésére vonatkozó szabályokat megszegi, 20 ezer Ft-ig terjedő pénzbírsággal sújtható.

Zalaszentgrót város a közterületi zöldterületek védelmét a helyi környezet védelméről és a település tisztaságáról szóló rendelet III. fejezetében rögzítette, amely szerint a zöldterületeket, parkokat, játszótereket csak rendeltetésszerűen lehet használni, ettől eltérő használathoz tulajdonosi hozzájárulás szükséges, illetve a rendeltetéstől eltérő ideiglenes használat megszűntével az eredeti állapotot 30 napon belül vissza kell állítani. Megtiltották a gépkocsival való behajtást, a parkolást, a növényzet rongálását és a szemét elhelyezést. Az ingatlantulajdonosok

---

³⁸ egy-egy nagyobb területet átfogó rendeleti szabályozás, mint a környezetvédelmi rendelet, vagy a HÉSZ részeként

részvételét az ingatlanok és közterületek tisztántartásában a II. fejezetben szabályozták, ennek körét az ingatlanok előtti járdák (ingatlan határától az úttest széléig), árkok, nyitott csatornák tisztántartásában, illetve a járdára kinyúló ágak, bokrok megfelelő nyesésében határozták meg.

Az ingatlantulajdonosok részvételét a zöldterületi feladatok ellátásában **az önkormányzatok 92%-a szabályozta**, többségében a környezetvédelmi, vagy a köztisztaságról szóló rendeletben, vagy egy vegyes, minden zöldterülettel kapcsolatos, általános szabályozásban.

Bátonyterenye városban a köztisztaságról szóló rendelet szerint az ingatlan tulajdonosa köteles gondoskodni az ingatlan előtti és az ingatlan megközelítésére szolgáló járda (járda hiányában egy méter széles területsáv, illetőleg ha a járda mellett zöldsáv is van, az úttestig terjedő teljes terület), továbbá a járda és az út közötti kiépített, vagy kiépítetlen terület gondozásáról, tisztántartásáról, szemét és gyommentesítéséről, a beépítetlen telekingatlan tisztántartásáról és gyommentesítéséről, a telekingatlanról a járdára és az úttest fölé nyúló ágak és bokrok megfelelő nyeséséről. A tiltó rendelkezések megszegője, illetve a tulajdonos az ingatlana előtti terület tisztántartásának elmulasztása esetén szabálysértést követ el és 30 ezer Ft-ig terjedő pénzbírsággal sújtható.

Orfű község a köztisztasági rendeletében szabályozta az ingatlantulajdonosok részvételét a zöldterületi feladatok ellátásában, az ingatlan tulajdonosok kötelezettségeit, amelyek között szerepelt, hogy az ingatlan tulajdonosa köteles gondoskodni az ingatlan előtti járdaszakasz, illetve járda hiányában egy méter széles területsáv, illetőleg – ha a járda mellett zöldsáv is van – az úttestig terjedő teljes terület tisztántartásáról.

A vizsgált önkormányzatok 74%-a rendelkezett – a Kvt. 46. § (1) bekezdés b) pontjában előírt – **önálló és jóváhagyott környezetvédelmi programmal**. Öt önkormányzatnál (10%) nem volt, illetve nem történt meg a program testületi jóváhagyása, nyolc (16%) önkormányzatnak pedig nem volt önálló környezetvédelmi programja, hanem más települési önkormányzatokkal társulva közös, kistérségi környezetvédelmi program készítésében vett részt. A környezetvédelmi program összeállításánál az önkormányzatok 70%-a vette figyelembe az NKP, illetve a megyei környezetvédelmi program előírásait. A programok 52%-a tartalmazott – az ellenőrzés időszakában hatályban lévő Kvt. 47. § (1) bekezdés i) pontja szerint³⁹ – a településre vonatkozó zöldterület-gazdálkodási feladatokat és előírásokat.

Az ellenőrzött önkormányzatok 80%-a a környezetvédelmi programban foglalt célkitűzések meghatározásánál figyelembe vette az emberi életminőség, valamint a környezet állapotának javítását. A program az ellenőrzött önkormányzatok mintegy felénél tartalmazta a zöldterület-gazdálkodás településre vonatkozó feladatait és előírásait. Ezen belül részletezték a település területén lévő zöldterületek kialakításának és fenntartásának helyzetét, a zöldfelületi rendszer elemeit, összetevőit, valamint a konkrét feladatokat. Megfogalmazták a hosszú távú zöldfelület fejlesztési-, fenntartási-, védelmi-, rekonstrukciós feladataikat.

---

³⁹ Hatályon kívül helyezte: 2008. évi XCI. törvény 27. § (1). Hatálytalan: 2008. XII. 28-tól.

Nagyvázsony községnél a környezetvédelmi programban részletezték a zöldterületek kialakításának és fenntartásának helyzetét. A program tartalmazta a zöldterület gazdálkodás településre vonatkozó feladatait és előírásait, valamint a község zöldterületére vonatkozó konkrét feladatokat, előírásokat, továbbá rögzítették a belterületek rendszeres kaszálásának megoldását, parlagfű-mentesítését, az elhanyagolt, illetve használaton kívüli porták önkormányzat általi rendbetételét.

Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat környezetvédelmi programja tartalmazta a zöldterületi gazdálkodás önkormányzatra vonatkozó feladatait, előírásait, rövid-, közép-, és hosszú távú célokat, és meghatározta az azokhoz kapcsolódó konkrét feladatokat. Előírta a zöldterületek védelmét, azok részarányának növelését, ezekhez kapcsolódóan a szabályozási háttér biztosítását, a fejlesztési programok kidolgozását.

Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat környezetvédelmi programja részletes ütemtervet tartalmazott a rövid, közép, és hosszú távú feladatokra, külön a zöldfelületek, közterületek fejlesztésére (parkfejlesztés, zöldfelület vizsgálatra, Népszigeti láperdőre, zöldterület fejlesztési programra, arculatterv kialakítására, élősvény és zöldtetők kialakítására, a terület felhasználására és közterületi tárgyak beépítésére). A fővárosi jelentőségű fejlesztési tervek külön fejezetként kaptak helyet, így a Margitsziget, Rákospatak, Népsziget-öböl területének fejlesztése. A programban külön kitértek a zöldfelületi rendszer elemeire, összetevőire, felsorolták és részletesen leírták azokat az elemeket, amelyekből összetevődik a kerület zöldfelületi rendszere.

A környezetvédelmi programot **tájékoztatásul**, illetve **véleményezésre** az önkormányzatok kétharmada küldte meg a Kvt. 48. § (2) bekezdésében⁴⁰ megnevezett szervezetek részére⁴¹. A környezet védelme érdekében mindössze az önkormányzatok egynegyede értékelte, elemezte a környezet állapotát illetékségi területén és tájékoztatta arról a lakosságot legalább évente egyszer⁴².

Felsőtold község környezetvédelmi programját véleményezte a Nógrád Megyei Önkormányzat, a főjegyzői levél a terveket összességében megfelelőnek minősítette, megállapította, hogy azok illeszkednek a megyei környezetvédelmi koncepcióban és programban megfogalmazott célkitűzésekhez. A programmal a környezetvédelmi felügyelőség is egyetértett, de javaslatot tett arra, hogy a feladatok ütemezése során a vízvédelemmel, a hulladékgazdálkodással és levegőtisztaságvédelemmel kapcsolatban további jogszabályi előírásokat, valamint a helyi emberi életminőség környezeti feltételeinek javítását, és a klimatizáció negatív hatásainak leküzdését szolgáló feladatokat kiemelten kezelje az önkormányzat.

Muhi község környezetvédelmi programjához a Megyei Főépítési Iroda olyan véleményt adott, hogy a program kiemelkedő részét kell képeznie a természetes környezet védelme mellett a művi, épített környezet védelmének, illetve azok köl-

---

⁴⁰ számozása – a 2008. évi XCI. törvény 4. § (1) bekezdése alapján – 2008. december 28-tól 48. § (3) bekezdésre változott

⁴¹ A települési önkormányzatnak a környezetvédelmi programot a szomszédos és az érintett önkormányzatoknak tájékoztatásul, az illetékes környezetvédelmi szervezeteknek véleményezésre kell megküldeni.

⁴² Az erről szóló kötelezettséget a Kvt. 46. § (1) bekezdés e) pontja tartalmazza.

csönhatás vizsgálatának is. A természeti környezet védelmének tárgykörében javasolták, hogy foglalkozzon a program a tájvédelemmel, a környezetalakítással.

Az önkormányzatok 22%-a vett részt **más települési önkormányzatokkal társulva közös települési környezetvédelmi program készítésében**, azonban ezek a közös programok nem tartalmazzák önálló települési zöldterület-gazdálkodási koncepciót, előírást, feladatokat.

Záhony város nem készített önálló környezetvédelmi programot. 12 településből álló fejlesztési társulás közös környezetvédelmi programot készített, amely azonban Záhonyt érintően nem foglalmazott meg konkrét feladatot közhasználatú zöldterület-gazdálkodással kapcsolatban. A közös környezetvédelmi program a települési környezet állapotának leírásában megállapította, hogy Záhonyban az egy lakosra jutó zöldfelület arány öt m²/lakos, ami kisebb a többi település átlagától. Az ellenőrzés során megállapítottuk, hogy az egy főre eső zöldterület nagysága 15,3 m² volt. A közös környezetvédelmi program hibás adatot tartalmazott.

Bonyhád város 20 településsel együtt rendelkezik közös kistérségi környezetvédelmi programmal, a program általános megfogalmazásokat tartalmaz: „A kistérségben a zöldterület gazdálkodásnak különösen a nagyobb belső, illetve átmenő forgalmat elszennvedő települések esetében nagy a jelentősége, ami nem csökkenti a zöldterületek (pázsitok, virágos felületek, fa- és cserjesorok, park- és pihenőerdők, stb.) városkép alakításban, turisztikai vonzerőben betöltött szerepét, egyéb esztétikai és fiziológias (stresszcökkentő) fontosságát.”

Környezetvédelmi alapot a Kvt. 58. § (1) bekezdése alapján – a környezetvédelmi feladatok megoldásának elősegítése érdekében – **az önkormányzatok 36%-a hozott létre** és a törvény rendelkezése szerint az alap felhasználásáról a képviselő-testületnek évente, a költségvetési rendelet és a zárszámadás elfogadásával egyidejűleg rendelkeztek.

Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat környezetvédelmi alapjának céljai között megnevezte a zöldterület-gazdálkodás segítését, a természeti értékek megóvását, meghatározta az alap bevételeit (pl. hatósági bírságok, környezetterhelési díjak). A felhasználásánál többek között a környezet javítását, a természeti értékek megőrzését, a zöldterületek védelmét és fejlesztését nevesítették, kiemelték, hogy a fapótlási kötelezettség pénzbeli megváltásából befolyt összegek kizárólag faültetésre használhatók. Az ellenőrzés során megállapítottuk, hogy a 2005-2008 között realizált bevételekből zöldterületekkel kapcsolatos kiadásokra nem fordítottak, a fapótlások elindítását az aktualizált fakataszter elkészítéséhez igazították, amire várhatóan 2009-ben kerül sor.

Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzata az alap felhasználásánál a levegő, a vizek, a talaj, a rezgésvédelem, a természeti értékek megőrzése, a zöldterületek védelme került elsősorban meghatározásra. Ezen felül a rendelet meghatározta az alap kezelésének és működésének rendjét, a pályázati feltételeket, illetve a pályázati eljárásokat. A 2008. évben 34 pályázati támogatás kifizetésére került sor 2374 ezer Ft összegben.

A **vizsgált önkormányzatok 90%-a** az Étv-ben meghatározott előírásoknak megfelelően **beépítette helyi szabályozásaiba a zöldterületekre vonatkozó központi rendelkezéseket**, ajánlásokat, valamint figyelembe vették saját környezetvédelmi programjaik célkitűzéseit.

A szabályozás keretében gondoskodtak a település igazgatási területén a klimatikus viszonyok megőrzése, javítása érdekében a magántulajdonban lévő telkek növényzettel fedett részéből, a zöldterületekből és az erdőkből álló egységes zöldfelületi rendszer kialakításáról, valamint az épített környezet alakítani és helyi éghajlati jellegét meghatározó elemeinek a megőrzéséről.

A szabályozások 72%-a előírta valamennyi telekingatlan szabad területének rendezését és növényesítését, mintegy **90%-a meghatározta a zöldterület**, mint beépítésre nem szánt terület **kategóriát, az építési övezetekre vonatkozóan a zöldfelület legkisebb mértékét**. A településrendezési tervek készítésekor törekedtek a település meglévő zöldterületeinek megtartására, illetve növelésére.

Heves város a HÉSZ-ben előírta a telkek meghatározott területének kötelező zöldfelületként történő kialakítását, a zöldfelület minden 150 m²-én egy lombos fa, vagy 40 legalább közepes növekedésű (1-1,5 méter magasra növő) cserje ültetését írták elő, a beépítésre nem szánt területek között rögzítették a zöldterület, zöldfelület kategóriát, és az egyes építési övezetek vonatkozásában meghatározták a zöldfelület legkisebb mértékét, mely a zöldterületeken belül a közpark övezetben 85%-os, a fásított közterületeken 35%-os volt.

Levelek község rendeletében meghatározta a beépítésre nem szánt területeket és övezeteiket. A zöldterületeket, az erdőterületet, a mezőgazdasági és vízgazdálkodási területeket a beépítésre nem szánt területek közé sorolták, meghatározták az egyes területi egységekre vonatkozó megengedett legnagyobb beépítettséget és a legkisebb zöldterület arányát. A legkisebb zöldterület aránya a kertvárosias lakóterületen 40%, a falusias lakóövezetben és a településközpontban 30-30%, az intézményi területeken 20%, a kereskedelmi, szolgáltató, ipari területeken 30-30%, sportolási célú területen 40%, strand területén 50%, temető esetében 30%, szennyvíztisztító és szeméttelep területén 15-15%, a hétvégi házas üdülőterületen 50%.

Sárbogárd város a településfejlesztési koncepcióban rögzítette, hogy a környezetminőség javítása, a táj- és természeti értékek védelme érdekében a zöldfelületek megtartása és növelése célszerű. A koncepció tartalmazta a tervezett lakóterületi rendszerek fejlesztését és lehetőség szerint a meglévő zöldfelületi rendszerrel való összekapcsolását. Az építési szabályzat tartalmazta az egyes övezetekre vonatkozóan a zöldfelületek legkisebb mértékét.

1.3. A zöldterületek védelme

Az önkormányzatok – Tiszabecs kivételével – **helyi szabályozással** (közterületek használatára vonatkozó rendeletekben), **zöldterületek fizikai védelmével** (közterület-felügyelet, polgárőrség, parkgondnok) és a természetvédelmi szempontból értékes **zöldterületek védetté nyilvánításával gondoskodtak a zöldterületek védelméről**.

A helyi rendeletekben meghatározták a zöldterületek védelmének szabályait és a zöldterületi károkozás szankcióit.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata a zöldterületekről, valamint a közterületekről szóló rendeleteiben határozta meg a zöldterületek használatának és védelmének szabályait.

Nagynyárád Község Önkormányzata a közterületek használatáról szóló, és a köztisztasági rendeletben szabályozta a közhasználatú zöldterületek használatát és védelmét.

A szabályozáson túl a vizsgált önkormányzatok 36%-ánál közterület-felügyelet, 4%-ánál polgárőrség bevonására is sor került a zöldterületek védelme érdekében. A zöldterületek összehangoltabb védelmét valósította meg Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzata, aki együttműködési keret-megállapodást kötött zöldterületek védelmében résztvevő szervezetekkel.

A zöldterületek védelmére, vagyis a parkok, játszóterek rendjének biztosítása, állagának megóvása, növényzetének és berendezéseinek folyamatos karbantartása, a rongálások megakadályozása, a lakosság kulturált pihenését biztosító feltételek megteremtése érdekében a 2006. évben a XIII. kerületi Környezetgazdálkodási Közhasznú Nonprofit Kft., valamint a Közterület Felügyelet, a BRFK XIII. kerületi Rendőrkapitányság, az Angyalföld Polgárőr Szervezet, továbbá a Fővárosi Tűzoltó Parancsnokság Észak-pesti Tűzoltási és mentési Parancsnokság együttműködési keret-megállapodást kötött. Ennek értelmében segítséget nyújtottak egymásnak a feladatuk ellátásában információk átadásával, speciális szolgáltatások nyújtásával. Együttműködtek a koordinációban, a közös járőrözésben és a közös akciókban. Az együttműködés eredményeként, a közös munka, az összehangolt intézkedések és a rendszeres egyeztetések hatására az említett szervezetek között közvetlenebb kapcsolat, ezáltal szervezettebb, összehangoltabb feladatellátás valósult meg, amit a problémamegoldás során tapasztalt gyorsabb reakcióidő igazolt.

A 2005-2008 között közterület-felügyeletet működtetett önkormányzatok közül a közterület-felügyelet munkáját a képviselő-testület az önkormányzatok 72%-ánál eredményesnek, 11%-ánál részben eredményesnek, 17%-ánál eredménytelennek minősítette. Azoknál az önkormányzatoknál, ahol a közterület-felügyelet – a képviselő-testület értékelése alapján – nem működött eredményesen, ott nem teljesítették a közterület-felügyeletről szóló rendeletben kitűzött célokat.

A zöldterületeket, játszótereket rongálók ellen az önkormányzatok 44%-a védekezett, amelyet alapvetően a közterület-felügyelet működtetésével biztosítottak. Két önkormányzat ezen túl is tett lépéseket a zöldterületek védelmében.

Marcali Város Önkormányzatánál a közterület-felügyelet bevonásán túl további intézkedéseket tettek a 2008. évben „Közterületen elkövetett jogsértések visszaszorítására készített programok megvalósítására” elnevezésű pályázaton elnyert 1500 ezer Ft támogatás segítségével. Az Önkormányzat a pályázatban vállalt feladatok megvalósítása során hétvégeken és rendezvények esetében a késő esti órákban (20-24 óra között) fokozott járőr és figyelő szolgálatot működtetett.

Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzatánál a 2006. évtől napi négy órás foglalkoztatás keretében közcélú és napi nyolc órás foglalkoztatás keretében közhasznú foglalkoztatottakat alkalmaztak parkgondnoki feladatok ellátására, akik a park fenntartásán túl a park védelmét is biztosították.

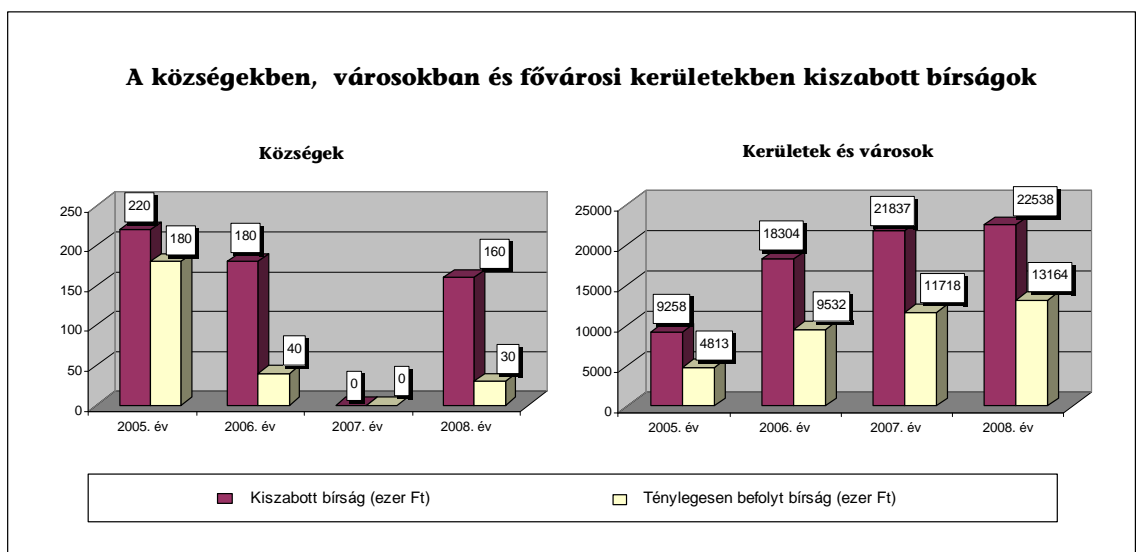
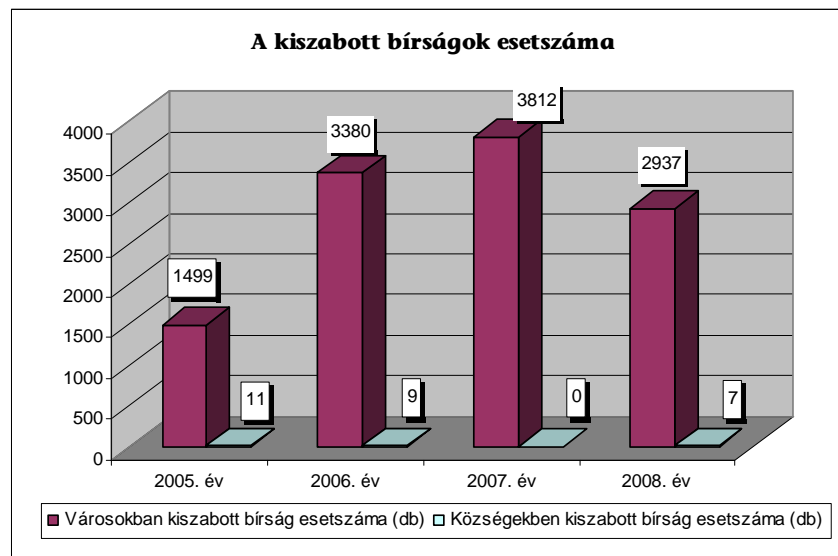
Az ellenőrzött önkormányzatok 40%-ánál fordult elő rongálásból származó káresemény, amelyet az érintett önkormányzatok 60%-a szankcionált.

Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat és Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat esetében a közterület-felügyelet jellemzően zöldterületen való tiltott parkolásért, valamint az önkormányzatok a parlagfű mentesítés elmulasztása miatt szabtak ki bírságot.

Váralja Község Önkormányzatánál a virágládák, játszótéri eszközök rongálása fordult elő, azonban a tettenérés hiányában nem került sor szankcionálásra.

Derecske Város Önkormányzatánál 2008. évben egy-egy esetben fordult elő szobor és köztéri fa rongálás, amelyek kapcsán feljelentést tettek a rendőrségen, azonban az elkövető személyét nem sikerült felderíteni és az eljárást megszüntették.

A zöldterületet rongálók ellen a vizsgált önkormányzatoknál a 2005-2008. években 11 655 esetben szabtak ki bírságot 72 497 ezer Ft összegben, amelyből 39 477 ezer Ft 54,45% folyt be. A kiszabott bírságok esetszámát, a kiszabott és befolyt bírságok összegét az alábbi grafikonok mutatják be.

Az **önkormányzatok 54%-ánál** egészben, illetve részben **szabályozták** a településen – a zöldfelületek legértékesebb elemének – a **fák, fasorok** kivágásának, telepítésének, valamint fenntartásának **védelmét és pótlását**, viszont nem volt olyan önkormányzat, amely – a szakkönyvekben ajánlott – fakataszterrel rendelkezett volna.

Rácalmás község a HÉSZ-ben szabályozta a fák, fasorok kivágásának, telepítésének és fenntartásának védelmét, pótlását. Ennek értelmében közterületeken ültetés, cserje áttelepítés, visszavágás, valamint közparkok, közkertek védett egyedi fáinak ill. fasoroknak csonkolása, esetleg kivágása csak kertészeti szakvélemény, kertépítészeti terv alapján történhet.

Az önkormányzatok 48%-a nyilvánított védetté helyi jelentőségű természeti területet, növényzetet a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 25. §-a alapján.

Tiszaalpár Község Önkormányzata a Dózsa Gy. u. 7-15. számú házak előtti fasort, az Árpád teret, a Templomdombot és az iskolaudvart nyilvánította védetté.

Orfű Község Önkormányzata a 2008. évben – az 1989. október 23. előtt védetté nyilvánított természeti értékek védeltségének fenntartására – alkotta meg a helyi védettségű természeti értékekről szóló rendeletét.

Nagyvázsony Község Önkormányzata az egyes helyi jelentőségű természeti emlékek védetté nyilvánításáról szóló 9/2006. (VI. 19.) számú rendeletével védetté nyilvánította a tulajdonában lévő 50 db faegyedből álló vadgesztenye sort.

A védett természeti terület érdekében más önkormányzattal nem kötöttek megállapodást, illetve társulást sem hoztak létre. A védetté nyilvánítási eljárásban, annak földhivatali bejegyeztetésével kapcsolatban előfordultak hiányosságok, amelyet a helyszíni vizsgálat befejezéséig nem pótoltak.

Csécse községben a volt Fráter kúria földterülete, parkja, valamint a volt Keglevich kastély körüli park növénytanilag értékes területeivel helyi természetvédelmi terület. A HÉSZ további 12 külterületi ingatlant (erdő, rét, szántó) helyezett helyi védettség alá. A helyi jelentőségű természeti értékek védelmének tényét – a helyi környezetvédelmi rendelet 19. § (5) bekezdésének előírása ellenére – az ingatlan nyilvántartásba nem jegyeztették be.

Taktabáj községben – még 1977-ben – a kastélypark elnevezésű helyi jelentőségű természeti területet nyilvánították védetté (a védetté nyilvánítás száma: 21/1977. (IX. 27.) VB. számú határozat). A védettséget az önkormányzat a 4/2008. (XI. 28.) számú rendeletében fenntartotta, védetté nyilvánítási eljárás lefolytatása nélkül.

Várpalota városban helyi jelentőségű természeti területeket (vár környéke, Thury tér) nyilvánították védetté, amelyek ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyeztési kötelezettségnek, a HÉSZ előírása ellenére nem tettek eleget.

A 2005-2008. években az önkormányzatoknál összességében eredményesen működött a zöldterületek védelmét szolgáló rendszer, mivel az önkormányzatok 90%-a önállóan, vagy más rendelet részeként szabályozta a közhasználatú zöldterületek használatának és védelmének szabályait. A szabályozás alapján tett önkormányzati intézkedések (a zöldterületet, játszóteret rongálók elleni fel-

lépések, fakivágás esetén pótlás előírása és végrehajtásának ellenőrzése, természeti területet, növényzetet védetté nyilvánítása) az önkormányzatok 76%-ánál hozzájárult a zöldterületek állagának megóvásához.

2. ZÖLDTERÜLETI FELADATELLÁTÁST SZOLGÁLÓ VAGYON

2.1. A vagyonnal való rendelkezés és nyilvántartás

Az önkormányzatok – az Ötv. 79. § (2) bekezdésében, az Áht. 108. § (2) bekezdésében, valamint a Htv. 138. § (1) bekezdés j) pontjában foglaltakat figyelembe véve – **vagyongazdálkodási rendeletben határozták meg a vagyonnal való rendelkezés szabályait**. A rendeletek tartalmazták a vagyontárgyak csoportosítását, a vagyon értékének meghatározását, a nyilvántartásra, a tulajdonosi jogok gyakorlására, a vagyontárgyak hasznosítására vonatkozó általános szabályokat. **Ezek kiterjedtek a zöldterületi vagyonra is.**

Az Ötv. 79. § (2) bekezdésének előírását figyelembe véve az önkormányzatok – a törvényi előírást megismételve – a törzsvagyon körébe tartozó forgalomképtelen vagyona a parkokat sorolták be. Közkeretet, erdőt, közjóléti erdőt, véderdőt az önkormányzatok 24%-a minősített forgalomképtelenné, 46%-a korlátozottan forgalomképesnek. Az önkormányzatok vagyongazdálkodási rendeletei – a törvényi előírásnak⁴³ megfelelően – törzsvagyon körébe, **korlátozottan forgalomképes kategóriába sorolták a védett természeti területet és természeti értéket.**

A vagyongazdálkodási rendelet mellékletei helyrajzi szám és a terület nagysága szerinti bontásban tartalmazták a törzsvagyon körébe tartozó forgalomképtelen és a korlátozottan forgalomképes, valamint a forgalomképes ingatlanok önkormányzati besorolását.

Az önkormányzatok több mint a fele (56%-a) vagyongazdálkodási rendeletében meghatározta a vagyontárgyak forgalomképesség szerinti besorolás megváltoztatásának módját is. A szabályozások szerint a körülmények megváltozása, új adatok, tények felmerülése (eredeti funkciójának megszűnése) esetén vált lehetővé az önkormányzati besorolású vagyontárgyak átminősítése. Ennek ellenére előfordult, hogy az önkormányzati vagyongazdálkodási rendelet előírásait figyelmen kívül hagyva állapították meg a zöldterületi vagyon forgalomképességét.

Zalaszentgrót város vagyongazdálkodási rendelete szerint a véderdő a korlátozottan forgalomképes vagyon közé tartozott. Ennek ellenére a termálfürdő építése során, az ahhoz létesített (véderdő) zöldterületet forgalomképes vagyonként kezelték. Ezzel nem tartották be a helyi vagyongazdálkodási rendelet előírásait.

Az önkormányzatok az Ivkr. 1. § (1) bekezdésében előírt ingatlanvagyonkatasztert elkészítették és folyamatosan vezették. A tulajdonukban lévő zöldterületi vagyont jellegük szerint az Ivkr. 3. számú mellékletében szereplő kategó-

---

⁴³ az egyes állami tulajdonban lévő vagyontárgyak önkormányzatok tulajdonába adásáról szóló 1991. évi XXXIII. törvény 7. § (4) bekezdése alapján

riákba (közpark, közkert, közjóléti erdő, véderdő és belterületi élő-fa gyűjtemény) sorolták be. **Az Ivkr. 3. számú mellékletében kialakított zöldterület jellege szerinti kódok és a hozzá tartozó fogalmak⁴⁴ azonban nem fedik le a teljes zöldterületet.** Az állandóan növényzettel fedett, de 200 m²-nél kisebb, valamint pihenés, játék, sport tevékenység végzésére nem alkalmas zöldterületek az ingatlanvagyon-kataszterben nem tartoznak egy kategóriába sem.

Az Ivkr. szerint zöldterületek az állandóan növényzettel fedett közterület. A zöldterületek közkertbe (területe 200-10 000 m² közötti) és közparkba való besorolása (területe legalább 1 hektár) a területi előírásokon túl funkcióra is tartalmaz előírást. *„A közkert egyetlen funkció betöltésére (pihenés, játék, sport stb. tevékenység) alkalmas közterület....a közpark többfunkciós közterület, amely a napi és hétfégi szabadidő szabadban történő eltöltését biztosító (pihenés, játék, sport stb.) tevékenységek végzésére alkalmas).”*

A 200 m²-nél kisebb, valamint pihenés, játék, sport tevékenység végzésére nem alkalmas zöldterületek az önkormányzatok a közkertek vagy a közparkok között tartották nyilván, vagy nyilvántartásba sem vették. Az ellenőrzött önkormányzatoknál az Ivkr. 3. számú mellékletében meghatározott közkert és közpark kategóriákba – területnagyságuk miatt – nem tartozó zöldterület a zöldterületi vagyon 21%-a volt 2008-ban.

Budapest Főváros X. kerületében a zöldterületeket egységesen a közpark kategóriába sorolták be. A közparkba való nagyságrend és funkciók szerinti besorolási feltételeknek a zöldterületek 76%-a felelt meg. Közparkok között vettek nyilvántartásba egy funkció nélküli, több mint kéthektáros (fűvel borított) területet is.

Balatonfüred városban az utcai fákat és az út menti zöldsávokat, mint egyéb zöldterületeket 2008 végén közkertként vették nyilvántartásba.

Az ingatlanvagyon kataszterben a „Z” adatlapon a zöldterületekre vonatkozó adatokat az önkormányzatok ötöde az Ivkr-ben és a vagyonrendeletükben előírtak figyelembevételével határozta meg. Az önkormányzatok felénél a zöldterületek nyilvántartásba vétele részben volt megfelelő⁴⁵. Az ingatlanvagyon kataszterben kimutatott **zöldterületi vagyon az önkormányzatok 30%-ánál nem felelt meg a valóságnak**, ezzel az Ivkr.-ben és a vagyongazdálkodási rendeletükben előírtaknak, mert

- a zöldterületeket nem, vagy nem teljes körűen tüntették fel az ingatlanvagyon-kataszterben,

Orfű községben a zöldterületek jellege szerint 2008-ban három hektár közkertet, valamint 41,8 hektár közparkot mutattak ki, ezzel szemben ténylegesen a közkert

⁴⁴ Ivkr. 4. számú melléklete szerint

⁴⁵ Részben megfelelőnek minősítettük a nyilvántartást azoknál az önkormányzatoknál, ahol az ingatlanvagyon-kataszter tartalmazta az önkormányzat tulajdonában lévő összes zöldterületi vagyont, de a közkertként és közparkként kimutatott terület – részben az önkormányzat hibájából, részben az Ivkr-ben előírt zöldterületi csoportosítás miatt – nem felelt meg az Ivkr. 4. számú melléklet fogalomjegyzékében szereplő közkert és közpark kritériumának.

10,1 hektár a közpark pedig 14,3 hektár volt. Ezen kívül 25,5 hektár erdő, valamint 20,4 hektár egyéb zöldterület volt önkormányzati tulajdonban. Az összes zöldterület nagysága 70,3 hektár volt 2008. december 31-én.

- a zöldterületeket, illetve zöldterületként gondozott területeket nem a „Z” lapon, hanem „F”, vagy az „U” lapon mutatták ki.

Orfú községben a zöldterületek jellege szerint 2008-ban három hektár közteret mutattak ki, mellyel szemben ténylegesen 10 hektár volt a közkert, a helyszíni ellenőrzés megállapítása szerint.

Sárbogárd városban a 21,3 hektár zöldterületből a „Z” lapon 3,7 hektárt mutattak ki. A rendezési tervben zöldterületként besorolt ingatlanokat az „F” lapon mutatták ki. Ugyanez a gyakorlat volt tapasztalható Rácalmás nagyközségben is.

Hajdúnánás vagyongazdálkodási rendelete szerint a 702/2 hrsz alatti 5527 m² területű ingatlan közpark volt, ennek ellenére az ingatlanvagyon-kataszterben beépítetlen földterületként tartották nyilván.

Az Ivkr. 1. § (2) bekezdésében és 2. számú mellékletében előírt – az ingatlanok területi adatai és a földhivatal által az önkormányzat nevéen nyilvántartott terület közötti – **egyezősége**t a zöldterületi ingatlanok tekintetében **az önkormányzatok 62%-a biztosította**. Az egyezés követelményének az önkormányzatok 12%-a részben, 20%-a pedig nem tett eleget⁴⁶.

Az ingatlanvagyon-kataszterben feltüntetett **zöldterületek bruttó értéke az önkormányzatok 80%-ánál egyezett meg a számviteli nyilvántartásokban szereplő adatokkal**⁴⁷. Az egyeztetés elvégzését dokumentumokkal támasztották alá, melyet a feladattal megbízottak aláírásukkal igazoltak.

Az önkormányzatok zöldterületi vagyonukat az éves zárszámadás keretében az Áhsz. 44/A. § (2) bekezdésében meghatározott részletezettségű vagyonkimutatásban bemutatták⁴⁸ (rendeletben nem írták elő a vagyonkimutatás további részletezését, tételes alábontását).

A „Z” lapon kimutatott zöldterületi vagyon azonban nem tükrözte az önkormányzatok zöldterületként gondozott összes területét.

Az ellenőrzött önkormányzatoknál nem a zöldterületek között kimutatott, de zöldterületként kezelt, gondozott zöldterületek állománya⁴⁹ 67%-kal meghaladta a „Z” lapon nyilvántartásba vett vagyon nagyságát, amely 687 hektár⁵⁰ volt 2008-ban, az ingatlanvagyon kataszterben kimutatott 1024 hektáron felül. A

---

⁴⁶ az önkormányzatok 6%-a zöldterületi ingatlannal nem rendelkezett

⁴⁷ az Ivkr. 1. § (3) bekezdése szerint a kataszter elkülönítetten tartalmazza az ingatlan számviteli nyilvántartás szerinti bruttó értékét

⁴⁸ az Ötv 78. § (2) bekezdése alapján

⁴⁹ Az Ivkr. előírása szerint az útszéli rézsűk, a zöldsávok, az árkok, fasorok, vízfolyások zöldterületei részei nem tartoztak a zöldterületek körébe. Az önkormányzatok az egyéb zöldterületeket közutak, vízfolyások, vagy más közterületek részeként tartották nyilván.

⁵⁰ az önkormányzatok – helyszíni ellenőrzés időszakában készített – becslése alapján

nem zöldterületek között kimutatott, de zöldterületként gondozott vagyon területe az önkormányzatok 46%-ánál meghaladta az ingatlanvagyon-kataszter nyilvántartás szerinti összes zöldterületi vagyont⁵¹.

Marcali városban a nyilvántartott zöldterületek nagysága 2008. december 31-én 24,9 hektár volt. A városban a zöldterület-gazdálkodási feladatokat ellátó intézmény nyilvántartása szerint 61,1 hektárnyi zöldterületet gondoztak. Az intézményi nyilvántartás nem tartalmazta az úttest és a járda közötti területek között kialakított virágos és füves területeket, amelyekkel együtt az önkormányzat tulajdonában lévő zöldterületek nagysága elérte a 64 hektárt.

Szentgotthárd város az ingatlanvagyon-kataszterben szereplő 10,8 hektár zöldterület mellett 22 hektárt gondozott.

Zalakaros város több mint 18 hektárnyi zöldterületet (út menti rézsűk, zöldsávok, árkok) mutatott ki, amely nem szerepelt a zöldterületek között kimutatott vagyonban (12 hektár).

Mecsér község nem tartott nyilván zöldterületet, azonban a fenntartási munkák keretében 2005-2008. években évente 2,4 hektár zöldfelületet (zöldsávot, árokparti rézsűt, temető melletti zöldterületet, füves védőterületet) gondoztak.

2.2. A vagyon alakulása

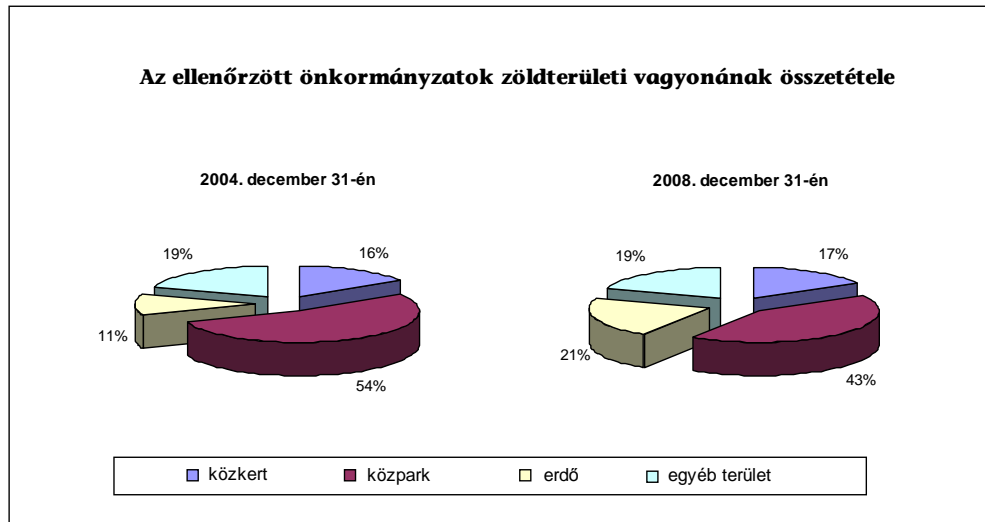
Az ország települési önkormányzatainak az ingatlanvagyon-kataszterben kimutatott zöldterületének állománya 2008-ban összesen 24 724 hektár volt (6718 hektárral több, mint 2004-ben), amelyből 17 567 hektár belterületen helyezkedett el. Ezen belül a közparkok állománya volt a meghatározó (összesen 17 790 hektár, belterületen 12 573 hektár), amelyet részletesen a 2. számú melléklet tartalmaz.

Az ellenőrzött önkormányzatok ingatlanvagyon-kataszterében kimutatott zöldterületek mennyisége a 2004. évi 883 hektárról 2008-ra 1024 hektárra nőtt⁵² (részletesen a 3. és 4. számú mellékletben). Ezen belül kedvezően változott a gondozott területek aránya is, amely a 2004. évi 701 hektárról 2008-ra 859 hektárra emelkedett, növekedési üteme meghaladta a zöldterület növekedési ütemét⁵³. A zöldterületi vagyon összetételét az alábbi grafikon szemlélteti.

⁵¹Jelentés az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyonról című adatszolgáltatás kitöltési útmutatója szerint „a táblázat soraiban a zöldterület jellegére, oszlopai-ban a zöldterületi ingatlan vagy ingatlanrész darabszámát és a földterület nagyságára vonatkozó összesített adatokat kell közölni bel- és külterület részletezésben és összesen. Az útmutató szerint ingatlanrész lehet az „U” és a „V” betélapokkal együtt egy helyrajzi számon szereplő – az ingatlanjelleg szerint besorolható – zöldterület”. Ezek a területek azonban nem voltak besorolhatóak egyetlen „Z” lapon szereplő zöldterületi kategóriába sem. Az „U” és „V” betélapokon a zöldterület nagysága elkülönítetten nem szerepel.

⁵² Az ingatlanvagyonon belül a zöldterület aránya a 2005. év elején 5,9 %, a 2008. évben 6,6 % volt.

⁵³ A gondozott terület 2005. évi 701 hektárról a 2008-ra 859 hektárra változott.

A közparkok aránya a zöldterületen belül 2008 végére 9%-ponttal csökkent, amelyből 7%-pontos csökkenést a zöldterületek jellege szerinti besorolások felülvizsgálatát követő módosítás okozott. A közparkok állományának változását részletesen az 5. számú melléklet tartalmazza. A zöldterületeken belül egyedül az erdő⁵⁴ aránya nőtt (10%-ponttal).

Az erdő arányának növekedése döntően Várpalota által 2007-ben vásárolt 112 hektár erdőhöz kapcsolódott. Ezt korábban rendezvények céljára bérelte a város.

Az ingatlanvagyon-kataszterben kimutatott zöldterületi vagyon 2005-2008 között az egyes ellenőrzött önkormányzatoknál 0-136,9 hektár között mozgott⁵⁵. A zöldterületi vagyon 26 önkormányzatnál nem, vagy minimális mértékben változott, 11 önkormányzatnál a növekedési mértéke többszöröse (2-8-szoros) volt az átlagosnak, nyolc önkormányzatnál pedig a zöldterületi vagyon csökkent.

A MÁK országos adatai szerint az önkormányzatok zöldterületi vagyonának könyv szerinti bruttó értéke a 2004. évi 237,5 milliárd Ft-ról 2008-ra 283,2 milliárd Ft-ra emelkedett. **Az ellenőrzött önkormányzatok zöldterületi vagyonának könyvszerinti értéke** a 2005. év eleji 6,9 milliárd Ft-ról 2008 végére **8,3 milliárd Ft-ra nőtt.**

Az NKP-II célkitűzései között szerepelt az egy városi lakosra jutó közhasználatú zöldterületek nagyságának 1999/2000. évi 38,7 m² alapállapotról 45 m²-re való növelése 2008-ra⁵⁶, amelynek teljesítéséről nem áll rendelkezésre információ. A települési önkormányzatok ingatlanvagyon-kataszterében kimutatott zöldterületi vagyont figyelembe véve az NKP-ben kitűzött cél nem teljesült 2008-ra,

⁵⁴ Az erdő tartalmazza a közjóléti erdőt, véderdőt és az arborétumot.

⁵⁵ Mucsfa Község Önkormányzata nem rendelkezett zöldterületi vagyonnal, Várpalota Város Önkormányzatának ingatlanvagyon-kataszterben kimutatott zöldterületének állománya 136,9 hektár volt.

⁵⁶ Az NKP-II-ben nem határozták meg, hogy az egy lakosra jutó közhasználatú zöldterületekbe mely zöldterületek tartoznak bele.

ugyanis ekkorra országosan az egy lakosra jutó városi zöldterület $22,25 \text{ m}^2$ volt⁵⁷. Az Országgyűlés részére készített NKP-II végrehajtásáról szóló jelentéstervezet nem tartalmazza – adat hiányában – a 2008-ra elért mértékét. A 2003-2008 közötti időszakra szóló Második Nemzeti Környezetvédelmi Program végrehajtásáról szóló tervezetben foglaltak szerint „össességében a hazai települések zöldterületi ellátottsága és növekedési üteme elmarad a kívánatostól. A meglévő területek gondozottsága helyenként sok hiányosságot mutat, sőt ebben a vonatkozásban a helyzet romlik”.

A városi önkormányzatoknak 2004-ig a város közhasználatú zöldterületeinek állományáról statisztikai adatokat kellett szolgáltatni a 154/1999. (X. 22.) Korm. rendelet alapján. A vizsgált időszakban a zöldterületek állományára vonatkozóan csak az ingatlanvagyon-kataszterben, a „Z” lapon álltak rendelkezésre információk.

Az önkormányzatok 83%-a rendelkezett az ingatlanvagyon-kataszterbe előírás szerint be nem sorolható zöldterülettel, amely az egy főre jutó zöldterület mennyiségét javítja (szabályozási hiányosság).

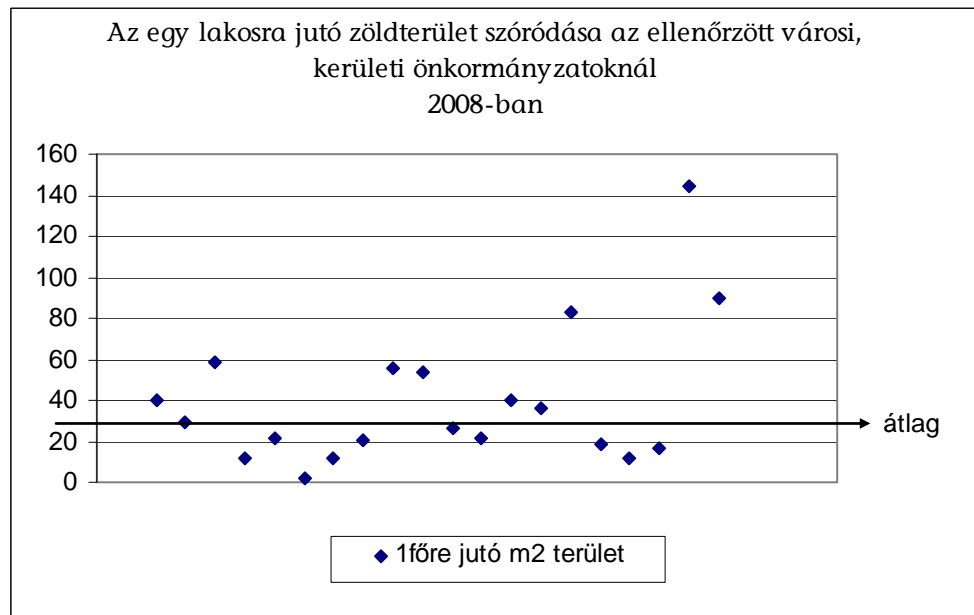
Az ellenőrzés tapasztalatai szerint **az önkormányzatok tulajdonában lévő zöldterület⁵⁸ 2008-ban** – az önkormányzatok teljes, állandóan növényzettel fedett területe alapján is – **jelentősen alatta maradt az NKP-II és a helyi célkitűzéseknek. Városoknál egy lakosra átlagosan $28,4 \text{ m}^2$** (2005-ben $24,4 \text{ m}^2$) **zöldterület jutott 2008-ban⁵⁹**. A községek esetében ez az arány jóval kedvezőbb, 96 m^2 (2005-ben $97,1 \text{ m}^2$) volt (részletesen a 6. számú mellékletben).

---

⁵⁷ Az ingatlanvagyon-kataszterben kimutatott zöldterület mennyiségében – a 2.1 fejezetben kifejtettek következtében – nem szerepel a városi önkormányzatok összes zöldterülete, ezért ez az adat nem tartalmazza az egy városi lakosra jutó egyéb zöldterületek mennyiségét.

⁵⁸ belterületi, külterületi és az ingatlanvagyon-kataszterbe nem besorolható egyéb zöldterületek nagyságának összege

⁵⁹ Az önkormányzatok tulajdonában lévő, valamennyi állandóan zöld növényzettel borított területet figyelembe véve (tartalmazza az út széli rézsüket, útpadkát, stb.).

Az országos adat elfedi az egyes városok közötti lényeges különbséget is. Az ellenőrzött önkormányzatoknál az egy lakosra jutó zöldterületek nagysága 0,5 – 144 m² között szóródott.

A legmagasabb egy lakosra jutó zöldterület Zalakaroson volt (144 m²), a legalacsonyabb Derecskén (0,5 m²).

Az egy lakosra jutó zöldterület Budapest XIII. Kerületi Önkormányzatnál 11,4 m², Budapest X. kerület Kőbányai Önkormányzatnál 18,6 m² volt.

Jelentős egy lakosra jutó zöldterülettel rendelkezett Zalaszentgrót (90 m²) és Várpalota (82,5 m²).

A községi önkormányzatok 80%-a rendelkezett az ingatlanvagyon-kataszterbe nem sorolható zöldterülettel. A községi önkormányzatoknál az egy lakosra jutó összes zöldterület 2,7 m² és 830 m² között szóródott.

A községeknél 2008-ban Bikácson 830 m², Orfűn 750 m², Nagynyáradon 196 m², Csömöden 147,8 m² volt az egy főre jutó zöldterület volt.

Az egy főre jutó zöldterület Karádon 2,71 m², Türjén 4,8 m² volt.

Az ingatlanvagyon-kataszter adatait, valamint az ellenőrzött önkormányzatok adatait is figyelembe véve **egy városi lakosra jutó zöldterület mennyiségének növekedése sem érte el az NKP-II célkitűzései között szereplő 16%-ot**. Az ingatlanvagyon-kataszter adatai alapján – országosan – az egy városi lakosra jutó zöldterület mennyisége 2004-ről 2008-ra 8,5%-kal nőtt.

Az kitűzött célok megvalósítását befolyásolta, hogy a városi zöldterületek mennyisége területileg nem, vagy nehezen bővíthető a kialakult településszerkezet és a beépítettség miatt. A vizsgált települések átlagos belterületi beépítettsége a 2005. évben 35%-os, a 2008. évben 36%-os, ezzel szemben a városokban mindkét évben 45%-os volt.

3. ZÖLDTERÜLETEK ÜZEMELTETÉSE

3.1. A zöldterületi feladatellátás módja

Az ellenőrzött önkormányzatok polgármesteri hivataluk, intézményük, gazdasági társaságuk, többcélú kistérségi társulásuk szervezésében, külső vállalkozás bevonásával, illetve ezen ellátási formák kombinációival látták el a zöldterület fenntartási feladatokat.

Az önkormányzatok csaknem fele (23 önkormányzat) – három város és a községek kétharmada – polgármesteri hivatala útján, döntően közcélú-, közhasznú- vagy közmunkásokat vont be.

Tizenegy önkormányzat feladatellátási szerződés keretében a saját gazdasági vagy a közhasznú társaságát bízta meg. A szerződésekben – Derecske Város Önkormányzatát kivéve – részletesen rögzítették az elvégzendő feladatokat.

Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat a 2001. évben alapított gazdasági társaságához telepítette a zöldterület-gazdálkodási feladatok ellátásának szervezését. A képviselő-testületi előterjesztés szerint a gazdasági társaság létrehozását az indokolta, hogy a feladatellátásnak addig kialakított módja (a polgármesteri hivatal több szervezeti egysége, gazdasági társasága és szerződéses vállalkozók együtt) nem volt hatékony és eredményes. A szervezettség, a szakértelem (kertészmérnökök, közgazdászok) és a – piaci alapokon működő társasági formából adódó – nagyobb hatékonyság biztosítása motiválta az új szervezeti forma kialakításában a képviselő-testületet.

Levelek község a feladatok ellátására közhasznú társaságával kötött megállapodást, amelyben a zöldterületi feladatellátás mellett egyéb feladatokkal (kommunális hulladékutalvány-üzemeltetéssel, köztemető üzemeltetéssel, kül- és belterületi utak karbantartásával, tisztításával) is megbízták a társaságot. A megállapodásban nem részletezték a zöldterületek fenntartásával kapcsolatos részletes feladatokat. A közkertek, zöldfelületek karbantartását, ápolását, tisztítását foglalmazták meg ellátandó feladatként.

Két önkormányzat – Bélapátfalva és Marcali – saját intézményét, a gazdasági és műszaki ellátó szervezetet bízta meg.

Tizennégy önkormányzat egymás mellett párhuzamos ellátási formákat alkalmazott. Ezek közül két település a többcélú kistérségi társulás részére is adott megbízást.

A zöldterület gazdálkodást elsősorban polgármesteri hivatala útján ellátó Üllés 2007. évben fűfelületek fenntartásával, fák, cserjék sövények, virágfelületek gondozásával, játszóterek fenntartásával, zöldterületi utak, burkolt felületek gyom-és síkosság mentesítésével bízta meg a Homokháti Többcélú Kistérségi Társulást.

Szentgotthárd Város Önkormányzata zöldterületein – a saját gazdasági társaságán kívül – a Szentgotthárd Város és Térsége Többcélú Kistérségi Társulással településüzemeltetési és köztisztasági feladatokat, illegális személtalrakó felszámolást, illetve kisebb részben parkfenntartási feladatokat végeztetett.

Az 50 ellenőrzött önkormányzatból 16 adott megbízást zöldterület fenntartási feladatok ellátására külső szervezet részére is. Ezen belül négy esetben a külső

szervezet feladatellátása valamennyi zöldterület fenntartási feladatra kiterjedt, míg a többi esetben az önkormányzatok csak részfeladatokra (permetezés, gallyazás, kaszálás stb.) adtak megbízást.

Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat a vizsgált időszakban – a folyamatosan érkező minőségi kifogások, lakossági panaszok miatt – több ellátási formát változtatva próbálta megtalálni a zöldterület gazdálkodás számára legmegfelelőbb szervezeti formáját.

Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat 2005-2008 között háromféle feladat ellátási módot próbált a zöldterület fenntartási feladatok ellátására, míg a zöldterületek fejlesztése végig a polgármesteri hivatal szervezésében valósult meg. A 2003-2005. években a polgármesteri hivatal, illetve a közhasznú társasága megosztva szervezte a zöldterület fenntartási feladatokat, amelyekre vállalkozókkal kötöttek szerződést. A közhasznú társaság szerződött a park- és fasorfenntartási feladatokra, a polgármesteri hivatal a szökőkút üzemeltetésére, a sétányok karbantartására, a gallyazásra, a növényvédelmi kezelésre, a játszótéri eszközök karbantartására, a – parkon kívüli – kaszálásra, a virágkihelyezésre. A 2006. évtől a polgármesteri hivatal visszavette a feladatok ellátásának szervezését a közhasznú társaságtól. Ezt a felmerült lakossági és képviselői panaszokkal indokolta. 2008. év májusától a képviselő-testület a zöldterület fenntartási feladatok egy részének újabb kiszervezését határozta el. Létrehozták a 100%-ban önkormányzati tulajdonú Kőkert Kft-t, amely ellátta a zöldterület fenntartási feladatok közül a kaszálást, a zöldterületi takarítást, a parlagfű-mentesítést, míg a fennmaradó feladatokra továbbra is a polgármesteri hivatal kötött szerződéseket. További célként fogalmazták meg az összes zöldterület gazdálkodási feladat Kőkert Kft-be való szervezését. A zöldterület gazdálkodás feladatainak ellátására kialakított szervezeti formák folyamatos változtatása Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzatnál nehezítette a feladatok terv szerinti, színvonalas végrehajtását.

A feladatellátás módjára kialakított szervezeti forma kiválasztását mindössze az önkormányzatok ötöde támasztotta alá indoklással, **gazdaságossági számítással.** Ez az arány a városi és fővárosi kerületi önkormányzatok között is csupán 35% volt.

A lakossági panaszok és bejelentések miatt az önkormányzatok 40%-a végzett a 2005-2008. években a közigazgatási területükön lévő, de más tulajdonában lévő zöldterületeken⁶⁰ fenntartási feladatokat. Ezt jellemzően nem szerződés alapján, és nem térítés ellenében⁶¹ végezték.

A községekben a rendezett falukép kialakítás érdekében gondozták a belterületen lévő (nem önkormányzati tulajdonú) közutak melletti zöldterületeket.

---

⁶⁰ A BKV Zrt., a MÁV Zrt. és a Magyar Állam tulajdonán túl erdészeti társaságok, egyházak és a Magyar Közút Kht. tulajdonában, illetve fenntartásában lévő területeket gondoztak.

⁶¹ Csak Marcali és Csécse településeken végzett az önkormányzat térítés ellenében zöldfelület fenntartást a Magyar Közút Kht. fenntartásában és magántulajdonban lévő területeken.

A Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat a Fővárosi Önkormányzat, a MÁV Zrt., illetve a BKV Zrt., valamint a 2007. évig a Magyar Állam tulajdonában lévő zöldterületeken látott el fenntartási feladatokat.

Taktabájon egyéb zöldterület fenntartást, Zalakaroson a 2007-2008. években több mint hét hektáron kaszálást végeztek a Magyar Állam tulajdonában és a Közútkezelő Kht. kezelésében lévő zöldterületeken. Zalakaroson a Zalaerdő Zrt. kezelésében lévő parkerdő területén is végeztek kaszálást.

Az önkormányzatok köztisztasági rendeletben az ingatlantulajdonosok önkormányzati zöldterület fenntartásban való részvételeként az ingatlan és az ingatlan előtti járda, valamint a járda és a közút közötti terület gondozását, tisztán tartását, szemét- és gyommentesítését, a beépítetlen telkek tisztán tartását és gyommentesítését, a telekingatlanról a gyalogjárda és az úttest fölé nyúló ágak és bokrok megfelelő nyesését írták elő.

Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat és Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat – a kötelező mértéken túl – is törekedett az ingatlantulajdonosok zöldterület fenntartásba való bevonására.

Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat és Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat a környezeti feltételek javítása érdekében a lakosság számára évente zöldterület fenntartási pályázatot hirdettek és lombgyűjtési akciót szerveztek. Véleményezték az önkormányzat területén tervezett magánberuházásokhoz kapcsolódó kertfejlesztési terveket. Együttműködtek a területükön beruházó vállalkozásokkal. Ennek során meggyőzték a területükön beruházó vállalkozásokat, hogy azok – az Étv. 30/A. §-a értelmében a településrendezési szerződések alapján – a magánberuházásukhoz kapcsolódóan olyan zöldterületi beruházásokat végezzenek el, amelyek városképi szempontból jelentősek és a beruházás értékét is növelik.

Ezek a kezdeményezések mellett, hogy hasznosak voltak, mert hozzájárultak az életminőség környezeti feltételeinek javításához és értéket teremtettek, közösség-szervező hatást gyakoroltak, és elősegítették a tulajdonosi szemlélet közösségi területekre történő kiterjesztését.

A zöldterület fenntartási feladatok ellátásához – két önkormányzat kivételével⁶² – valamennyi önkormányzat felhasználta a közfoglalkoztatás valamely formája által biztosított emberi erőforrást⁶³. Így az idényjellegű zöldterület fenntartási

---

⁶² Sárvár és a zöldterülettel nem rendelkező Mucsfa nem vontak be közcélú-, közhasznú- és közmunkásokat.

⁶³ A szervezett közcélú munka keretében foglalkoztatottak után a települési önkormányzatok a Szocvtv. előírásainak megfelelően központi költségvetési támogatást igényelhetnek az általuk szervezett közcélú foglalkoztatással kapcsolatos személyi, dologi, szervezési kiadásokra. A közhasznú munkavégzés központi költségvetési támogatásának célja a munkaerőpiacról tartósan kiszoruló regisztrált munkanélküliek munkalehetőséghez juttatása. A közmunkaprogramok nyilvános pályázati rendszerben elérhető helyi, térségi és országos célok megvalósítását segítő átgondolt, megtervezett és ellenőrzött értékteremtő foglalkoztatást jelentenek, amelyek a munka és a gyakorlati képzés összekapcsolásával a munkavállalási hátrányok leküzdését, az álláskereső képzettségi szintjének növelését, készségeik fejlesztését, gyakorlati tapasztalatok megszerzését teszik lehetővé.

feladatokra nem kellett állandó alkalmazottakat felvenni és az e célra igénybe vehető központi költségvetési támogatással kímélték saját forrásaikat is.

3.2. A feladatok tervezése

A zöldterület fenntartási és fejlesztési tevékenységek elemzésekor – a zöldterületek eltérő jellege miatt – különbséget kell tenni a községek, valamint a városok, fővárosi kerületek között.

A községekben élők – a családi-házasság beépítés miatt – jellemzően saját zöldfelülettel rendelkeznek, kevesebb közösségi használatú zöldterületet igényelnek, ezért a községek kevésbé ösztönöztek a zöldterületek fokozott kihasználására, fejlesztésére. A kevesebb saját zöldfelülettel rendelkező városoknál és fővárosi kerületeknél erőteljesebben jelenik meg a közösségi zöldterületek iránti lakossági igény, így intenzívebb azok klímára, közösségre és közérzetre gyakorolt pozitív hatásainak kiaknázása. A zöldterületek minőségének javítása érdekében ezek a települések a zöldterület gazdálkodás éves feladatainak meghatározásakor információgyűjtéssel, elemzések, költségbecslések készítésével és az előző évek tapasztalatainak fokozott felhasználásával támasztották alá tevékenységüket.

Az önkormányzatok ingatlanvagyon-kataszteri nyilvántartása nem nyújtott elegendő információt a feladattervezéshez, mert nem tartalmazta a település összes növényzettel borított zöldterületét, azokat egyenként és fajtánként csoportosítva, és nem rögzítette a növényzet mennyiségi és minőségi paramétereit. Ezek a megalapozott feladattervezéshez szükségesek lettek volna.

Az éves költségvetésekben megtervezett zöldterület fenntartási kiadások megalapozott megtervezéséhez az önkormányzatok csupán 38%-a rendelkezett önállóan készített (a zöldterületek területi és minőségi adatait is tartalmazó) zöldterület nyilvántartással⁶⁴, amely kiindulást jelentett a zöldterület fenntartási feladatok megtervezéséhez. A kezelt növényzet mennyiségéről is 14 önkormányzat nyilvántartása adott információt.

Várpalota, Zalaszentgrót, Szentgotthárd és Balatonfüred Város Önkormányzatánál a zöldterületekről olyan nyilvántartást vezettek, amely tartalmazta a zöldterületeket fajtánként csoportosítva, a kezelt növényzet mennyiségét és minőségét.

Sárvár által vezetett nyilvántartásokban az elvégzendő feladatokat I-IV. terület egységre bontották. Területegységenként rögzítették a gondozási feladatot, annak mennyiségét m²-ben, valamint az elvégzendő munka gyakoriságának kategóriáját (rendszeresen nyírt zöldterületek, kaszálendő területeket). Külön-külön meghatározták a város területén gondozandó virágágyások, rózságyások, cserjefelületek, zöldsövények helyét és nagyságát.

Baján zöldterület nyilvántartás alapján tervezték meg az elvégzendő fenntartási feladatokat és azok ráfordításait. Rendelkeztek olyan nyilvántartással, amelyből

---

⁶⁴ Az ingatlanvagyon kataszteri nyilvántartáson túl nincs jogszabályban rögzített zöldterület nyilvántartás vezetési feladata az önkormányzatoknak.

megállapítható volt a zöldterületek fenntartásához, fejlesztéséhez szükséges pénzeszközök nagyságrendje.

A zöldterület fenntartási feladatok tervezése során az **önkormányzatok 58%-a** évente nem határozta meg a **konkrét feladatait**, hanem **az előző évi tapasztalatai alapján végezte** azt. Mindössze 42%-uk nevesítette a közterületein ellátandó zöldterület fenntartási feladatokat, és kevesebb, mint egyharmaduk készített évente, az adott szezonban elvégzendő feladatokról a részfeladat mélységig lebontott tervet, amelyet külön nyilvántartás, önkormányzati rendelet, illetve – Derecske Város Önkormányzatát kivéve – a feladatellátással megbízott szervezettel kötött szerződése tartalmazta.

Sárvár Város Önkormányzata a zöldterület gondozási feladatairól évente részletező nyilvántartást készített. A részletező nyilvántartásban területegységenként rögzítette a közterület megnevezését, a gondozási feladatot, annak mennyiségét, valamint gyakoriságát. Ez alapján került sor az éves költségvetési rendeletek elkészítése során a zöldterület gazdálkodási kiadások tervezésére, majd a vállalkozói szerződések megkötésére.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata a zöldterületekről és a közterületekről szóló rendeleteiben részletezte a zöldterület gazdálkodás általános feladatait, míg azok ellátásának módját a vagyongazdálkodási rendeletben rögzítette. Az éves költségvetési rendeletei tartalmazták a zöldterület gazdálkodás adott évre vonatkozó részletes feladatait.

Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat a feladatellátás megszervezésével megbízott gazdasági társasága által a kivitelezővel évenként megkötött vállalkozási szerződésben határozta meg a zöldterület gazdálkodási részfeladatokat. A 2006. évtől a vállalkozási szerződésekben minden évben rögzítették a területtípusokat, azok méretét, pontos elhelyezkedését. Ezt térképpel is alátámasztották. Meghatározták a zöldterületek művelésének szükséges intenzitását és műszaki tartalmát, rögzítették az egységárakat, továbbá a feladatok elvégzésének és a pénzügyi teljesítésnek ütemezését. A zöldterület gazdálkodási feladat ellátására fordítandó kiadásokat az önkormányzat éves költségvetési rendeleteiben, valamint gazdasági társasága éves üzleti terveiben határozták meg.

A feladattervhez hét önkormányzat technológiai és időtervet is készített, négy alapanyag- és létszámtervvel is rendelkezett és három önkormányzat a gépszükségletet is megtervezte.

Baja Város Önkormányzata technológiai és időtervet készített. A munkavégzés ütemét műveletenként és helyenként egy időmátrixba foglalva hagyták jóvá. A terv tartalmazta az anyagtervet. A létszámtervet és a gépszükségleti tervet a feladatot ellátó Kht. dolgozta ki.

Az **önkormányzatoknak csak 26%-a** – tíz városi-, fővárosi kerületi-, és három községi önkormányzat – **rendelkezett olyan pénzügyi tervvel, amely a** zöldterület fenntartási feladattervben foglalt **részfeladatok költségeit is tartalmazta.**

Az önkormányzatok 94%-a a racionális, ugyanakkor a lakossági és intézményi igényeket egyaránt kielégítő zöldterület fenntartás és fejlesztés érdekében stratégiát készített, prioritásokat határozott meg. Éves feladataikat e célok mentén jelölték ki. Ehhez – mivel a zöldterület fenntartási és fejlesztési feladat közvetle-

nül a lakosságot érintő és célzó tevékenység – az önkormányzatok negyede mérte fel a lakosság zöldterületekkel kapcsolatos igényeit. Ezek közül három önkormányzat alkalmazta a kérdőíves megkérdezés módszerét, a többi a polgármesteri és a képviselői fogadóórákon, a közmeghallgatásokon elhangzott, a levélben és e-mailben érkezett, továbbá a telefonon tett lakossági észrevételeket hasznosította.

Üllés Község Önkormányzata a lakosság által igényelt zöldterület fejlesztési célokra vonatkozóan, Bányterenyé Város Önkormányzata az integrált városfejlesztési stratégiája elkészítéséhez, míg Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat a zöldterületi stratégiája elkészítéséhez végzett a lakosság körében kérdőíves közvélemény kutatást.

Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat és Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat a lakossági igényeken túl a területén működő intézményekkel is egyeztetett és az intézmény típusára (óvoda, oktatási intézmény, szociális intézmény, egészségügyi intézmény), az intézményt látogatók életkorára, életmódjára, szociális helyzetére és a demográfiai folyamatokra figyelemmel tervezte az intézmények környékén elhelyezkedő zöldterületek fejlesztését.

3.3. Zöldterület fenntartás, fejlesztés bevételei és kiadásai

A zöldterület fenntartási és fejlesztési feladatokra fordított pénzeszközökről az önkormányzatoknál nem állt rendelkezésre egységes információs rendszer, azt a számviteli, analitikus nyilvántartásokból kigyűjtéssel, becsléssel határozták meg⁶⁵.

A feladatellátással kapcsolatos bevételeket és kiadásokat az önkormányzatok több különböző szakfeladat alkalmazásával számolták el, ami a szakfeladati rend nem elhatárolt tartalmi meghatározásaival, valamint a nem megfelelő értelmezésével volt összefüggésben⁶⁶. A vizsgált időszakban az önkormányzatok a zöldterület gazdálkodáshoz kapcsolódó kiadásaiknak közel felét, 47%-át számolták el a kiegészítő mezőgazdasági szolgáltatás szakfeladaton, 26%-át a város- és községgazdálkodási szolgáltatás szakfeladaton, 1%-át a települési hulladékok kezelése, köztisztasági tevékenység szakfeladaton. Az egyéb szakfeladatokon⁶⁷ elszámolt kiadások részaránya magas, 26% volt.

---

⁶⁵ A zöldterület gazdálkodási tevékenység elemzéséhez az önkormányzatoknak a feladatellátásra vonatkozó – a számvevők által felülvizsgált – adatszolgáltatását használtuk fel.

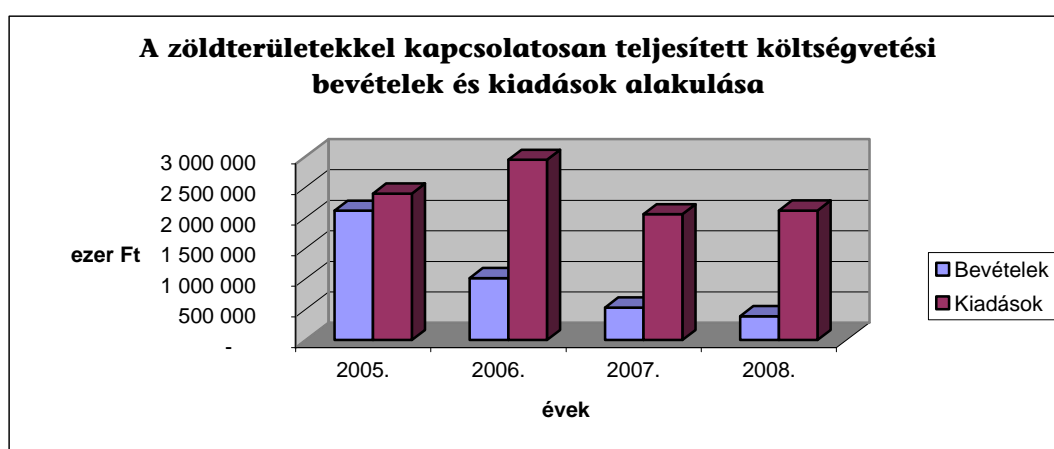
⁶⁶ A pénzügyminiszter a 2009. április 1-jén hatályba léptetett, az államháztartási szakfeladatok rendje használatának útmutatójáról és a szakfeladatok tartalmi meghatározásáról szóló 5/2009. (III. 27.) PM tájékoztatója szerint 2010-től a 813000 zöldterület-kezelés szakfeladaton kell tervezni és elszámolni a zöldterület gazdálkodási tevékenység bevételeit és kiadásait. A zöldterület-kezelés szakfeladaton kell az önkormányzatoknak elszámolni az ingatlanvagyon kataszterben zöldterületként és a – nem zöldterületek között nyilvántartott – egyéb zöldterületekkel kapcsolatos gazdasági eseményeket.

⁶⁷ a Város és községgazdálkodási szolgáltatás, a Saját vagy bérelt ingatlan hasznosítása, az Erdőgazdálkodási szolgáltatás és a Helyi közutakkal kapcsolatos szakfeladatok

Az önkormányzatok – a szakfeladat rend előírása értelmében – a 01403-4 Kiegészítő mezőgazdasági szolgáltatás szakfeladaton tervezték és számolták el a zöldterület gazdálkodási tevékenység – a parkosítás, a zöldterületek gondozása, a közterületi füvesítés, a faápolás, a termőhelyi besorolás, a mezőgazdasági fajtaminősítés – bevételeit és kiadásait.

A 75177-9 Szakmai tevékenységet irányító és kiegészítő szolgáltatás szakfeladaton a zöldterület gazdálkodással kapcsolatban foglalkoztatottak bérét és közterhét, valamint dologi kiadásokat számolták el. A 75184-5 Város- és községgazdálkodási szolgáltatás szakfeladaton tervezték és számolták el az egyéb városi és községgazdálkodási szolgáltatással kapcsolatos bevételeket és kiadásokat.

A zöldterületekkel kapcsolatosan teljesített költségvetési bevételek és kiadások alakulását és arányát a következő grafikon szemlélteti:

Az önkormányzatok a 2005-2008 között összesen 1577 millió Ft zöldterületekkel kapcsolatos költségvetési bevételt terveztek, ezzel szemben 4052 millió Ft-ot teljesítettek. A teljesített költségvetési bevételek – a következő grafikon adatainak megfelelően – évente 212, 207, 51 és 80%-kal haladták meg az eredeti előirányzatot:

Működési bevételekre a négy év alatt összesen 631 millió Ft-ot terveztek és 845 millió Ft-ot teljesítettek, míg a felhalmozási bevételeknél 481 millió Ft tervezettel szemben 1710 millió Ft volt a teljesítés⁶⁸.

A négy év átlagában az ellenőrzött önkormányzatok zöldterületekkel kapcsolatos költségvetési bevétele az összes költségvetési bevétel 0,6%-a volt.

Az önkormányzatok a zöldterületi fenntartási és felhalmozási költségvetési kiadásokat a bevételeknél megalapozottabban tervezték. A teljesített költségvetési kiadások a vizsgált időszakban – a következő grafikon adatainak megfelelően – évente 0,4-14,5%-kal haladták meg az eredeti előirányzatot:

A tervezett fenntartási kiadásokat a 2005. és a 2008. években 28, illetve 8%-kal túl-, míg 2006. és a 2007. években 2-2%-kal alulteljesítették.

A felhalmozási kiadások eredeti előirányzatát 2005-ben 21%-kal alul-, míg a 2006-2008. években évente 8, 20 és 39%-kal túlteljesítették. A túlteljesítés oka, hogy a pályázati forrásból származó bevételeiket csak a pályázatuk elfogadásáról szóló értesítést követően szerepeltették módosított előirányzatként.

Az 50 önkormányzat adatai alapján 2005. évben 271 Ft, a 2008. évben 207 Ft volt az egy négyzetméter zöldterületre jutó átlagos kiadás.

Az önkormányzatok zöldterületek fenntartására, fejlesztésére fordított költségvetési kiadása az összes kiadásuk 1,8%-a volt. Ez azonban jelentős szóródást mutat, a kezelendő zöldterület mennyiségétől, a fenntartási munkák gyakoriságától, jellegétől és a zöldterület fejlesztésektől függően.

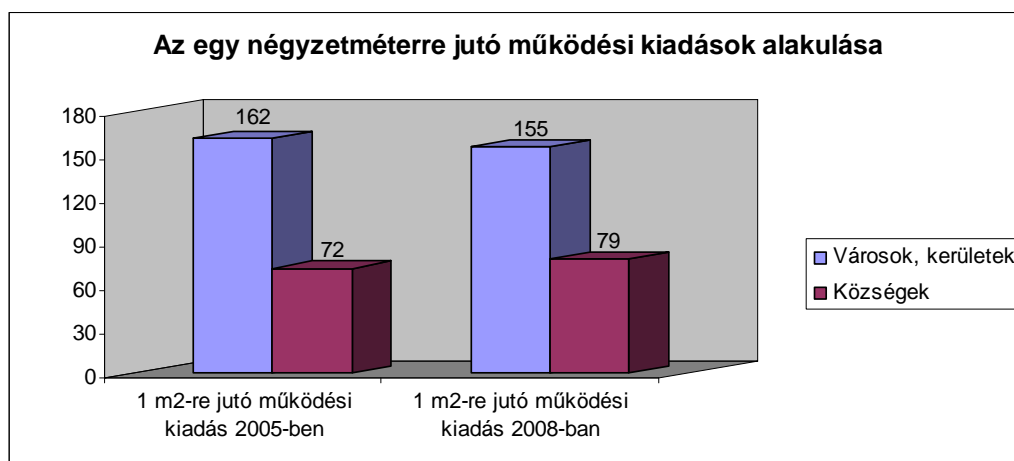
A 2005-2008. közötti időszakban az egy hektár zöldterületre jutó tényleges összes kiadás 952 ezer Ft (Orfű) és 275 634 ezer Ft (Galambok) szélsőértékek között mozgott, az átlag 9293 ezer Ft/hektár volt. Ugyanebben az időszakban az

⁶⁸ Az önkormányzatok felhalmozási bevételei jellemzően pályázati támogatásokból, a működési bevételei döntően bírságokból származtak. Az önkormányzatok a pályázati forrásból származó bevételeiket módosított előirányzatként csak azt követően szerepeltették, amikor értesítést kaptak a pályázatuk elfogadásáról.

összes zöldterületi ráfordítás az összes költségvetési kiadás arányában 0,2% (Derecske) és 14,9% (Bikács) között változott, az átlag 1,8% volt.

Az ellenőrzött önkormányzatok közül Mucsfa egyáltalán nem mutatott ki ráfordítást zöldterület gazdálkodási feladatra a vizsgált időszak egészében, mert a vizsgált időszakban nem rendelkezett zöldterületi vagyonnal. A község két domb közé, a dombok lábához épült. A település teljes hosszán végighúzódnak Katica árok rendkívül nagy vízgyűjtő területről szállítja el a felszíni csapadékvizet. Az utóbbi évtized szélsőséges időjárása többször, jelentős kárt okozott a település belterületén, ezért az Önkormányzat a vízvezetők fejlesztésére törekedett, így a település nagy részén betonnal burkolt csapadékvíz elvezető árokrendszer húzódik zöldterületek helyett. A belterületen csak családi házas telkeken vannak zöldfelületek.

Az ellenőrzött önkormányzatok a 2005-2008. években zöldterület fenntartásra 5 432 millió Ft-ot fordítottak. A községi önkormányzatok esetében az egy négyzetméterre jutó működési kiadás a városi-, fővárosi kerületi önkormányzatok által teljesítettnek mintegy fele volt, amelyet az alábbi ábra szemléltet:

Az önkormányzati saját források a közcélú-, közhasznú- és közmunkások foglalkoztatásához kapott központi költségvetési forrásokkal kiegészítve jelentettek fedezetet a fenntartási kiadásokra. A 2005-2008. években a közcélú munkások foglalkoztatásának költségeit 80-90%-ban, a közhasznú foglalkoztatottakét 62-68%-ban a közmunka programban résztvevőket 71-98%-ban fedezte a központi költségvetés.

A közcélú-, közhasznú- és közmunkások számának alakulását, az elvégzett munkaórákat, továbbá a közcélú-, közhasznú- és közmunkások költségét szemlélteti az ellenőrzött önkormányzatoknál⁶⁹ a következő táblázat:

⁶⁹ Az önkormányzatok a zöldterület fenntartásra foglalkoztatott közcélú-, közhasznú- és közmunkások számát és az elvégzett munkaórákat arányosítással állapították meg az önkormányzatok, mivel nyilvántartásaikban nem csoportosítottak feladattípusonként.

Megnevezés	2005.	2006.	2007.	2008.
1.	2.	3.	4.	5.
Zöldterület fenntartást végző közcélú foglalkoztatottak száma	779	599	784	821
elvégzett összes munkaóra	291438	226237	292529	327432
Zöldterület fenntartást végző közhasznú foglalkoztatottak száma	484	359	476	490
elvégzett összes munkaóra	434300	320167	429005	400401
Zöldterület fenntartást végző közmunkások száma	168	505	130	111
elvégzett összes munkaóra	85061	194206	79426	44489
Zöldterület fenntartást végző:				
közcélú foglalkoztatottak költsége (ezer Ft)	200896	156834	191238	221783
közhasznú foglalkoztatás költsége (ezer Ft)	246677	195648	289326	266650
közmunkások költsége (ezer Ft)	57442	99689	29881	27037
Összes elvégzett munkaóra	810799	740610	800960	772322
Összes létszám	1431	1463	1390	1422
Összes költség	505015	452171	510445	515470

A foglalkoztatottak száma alapján a közfoglalkoztatás leginkább alkalmazott formája a közcélú foglalkoztatás volt, ugyanakkor az elvégzett munkaórák alapján a közhasznú foglalkoztatás keretében alkalmazottak több munkaórát teljesítettek⁷⁰.

A zöldterület fenntartási feladatok közfoglalkoztatottakkal történő ellátása – a szaktudás hiánya miatt – nagyobb munkaidő ráfordítást igényelt ugyan, de a foglalkoztatás és a településkép javítása miatt jelentős társadalmi haszonnal járt.

A zöldterület típusok mennyiségének és állapotának változásával az önkormányzatok több mint fele változtatta, az aktuális évi igényekhez igazította a feladat elvégzésének munkaidő- és költségvetési forrás szükségletét. Ezzel egyidejűleg a már megvalósított fejlesztések, az időjárási tényezők, az adott évekre meghatározott fenntartási prioritások és az ingatlan tulajdonosok fenntartásba való bevonása is változtatta a zöldterület fenntartás munkaidő- és költségvetési forrás igényét.

A 2005. évről 2008-ra 9,6%-kal nőtt az ellenőrzött önkormányzatok a zöldterületek fenntartására fordított összes munkaórák száma. Ezen belül a közcélú foglalkoztatás keretében végzett fenntartási munkaórák száma a 2005. évi 47%-ról, 2008-ra 41 %-ra csökkent. (Az egyes zöldterület fenntartási munkákra elszámolt munkaidőt és költséget a 7. számú melléklet mutatja be.)

A zöldterület-gazdálkodás legfontosabb szakterület a zöldterületek fenntartása, a feladatok szakmai követelményeknek megfelelő ellátása. A fenntartási munkák nem megfelelő elvégzése olyan károkat okozhat, amely visszafordíthatatlan, vagy lényegesen magasabb költséggel lehet helyreállítani. A fenntartási

⁷⁰ Ebben szerepet játszott, hogy a közcélú munkásokat jellemzően napi négy, míg a közhasznú munkásokat napi hat-nyolc órás munkarend szerint foglalkoztatták.

munkák minősége függ az elvégzett munkák szakszerűségétől. Az ellenőrzött önkormányzatoknál az elvégzett munkák minőségét, szakszerűségét nem ellenőriztük.

Az önkormányzatok legnagyobb területet érintő, arányosan **a legnagyobb munkaidő és anyagi ráfordítást igénylő zöldterület fenntartási feladata a fű-felület fenntartás volt.** Ennek keretében a fűfelületeken talajmunkákat, kaszálási, kaszálék gyűjtési, gypszél-vágási, tápanyag utánpótlási, talajszellőztetési, öntözési, kézi vagy vegyszeres gyommentesítési, felújítási, növényvédelmi és egyéb feladatokat végeztek. A fűfelületek fenntartása volt a leginkább eszköz-, gép- és munkaerő-igényes fenntartási tevékenység. A négy év alatt az önkormányzatok a zöldterületekkel kapcsolatos működési kiadásaiak 35%-át (1 909 millió Ft) fordították erre a feladatra. A 2005. évről 2008-ra a fenntartott fűfelületek mennyisége közel 20%-kal, a munkaidő 9,2%-kal, az – inflációval korrigált⁷¹ – anyagi ráfordítás 15,4%-kal nőtt.

A fák ápolására, gondozására 582 millió Ft-ot, a virágfelületek fenntartására 534 millió Ft-ot fordítottak 2006-2008 között az önkormányzatok. A fák gondozására fordított költségvetési forrás tartalmazza a viharok okozta károk felszámolásából, valamint a későbbi, hasonló természeti jelenségek által okozott károk megelőzéséhez kapcsolódó kiadásokat is.

Cserjék, sövények kúszónövények gondozására, játszóterek fenntartására, illetve zöldterületi utak, burkolt felületek fenntartására (gyom- és síkosság-mentesítésére) **2005-2008 között összesen 621 millió Ft-ot fordítottak az önkormányzatok.** A cserjék, sövények kúszónövények gondozására fordított összeg 2006-ban és 2007-ben jelentős, 91-112%-os növekedését mutatott a 2005. évhez képest. Ez a növekedés szintén a viharok okozta károk felszámolásából, valamint a későbbi, hasonló természeti jelenségek által okozott károk megelőzéséből adódott.

Az önkormányzatok adatait összességében tekintve hatékonyan végezték zöldterület fenntartási feladataikat⁷², mivel – mind a 2005. év, mind a 2007. év bázisév tekintetében az éves infláció mértékével korrigált – egységnyi rendelkezésre álló anyagi erőforrásból az egyes zöldterület fenntartási munkálatok elvégzett mennyisége mind a hét fenntartási kategóriában nőtt 2008-ra. Az önkormányzatok egyedi adatai alapján, az ellenőrzött önkormányzatok 74%-a vé-

⁷¹ Az infláció mértékének alakulása: a 2005. évben 3,6%, a 2006. évben 3,9%, a 2007. évben 8,0%, a 2008. évben 6,1%

⁷² Az önkormányzatok zöldterület fenntartási feladatainak hatékonyságát hét jellemző fenntartási kategória – talajmunkák, fűfelület fenntartás, fák fenntartása, virágfelületek fenntartása, cserjék, sövények, kúszónövények gondozása, játszóterek fenntartása, zöldterületi utak, burkolt felületek fenntartása – elemzésével állapítottuk meg. Hatékonynak neveztük az önkormányzat zöldterület fenntartási gyakorlatát egy fenntartási kategória tekintetében, ha az éves infláció mértékével korrigált, egységnyi rendelkezésre álló anyagi erőforrásból a 2005. évről a 2008. évre, – amennyiben az nem volt mérhető, a 2007. évről a 2008. évre – az egyes zöldterület fenntartási munkálatok elvégzett mennyisége növekedett. Összességében hatékony volt az önkormányzat zöldterület fenntartási gyakorlata, ha a 2005. vagy a 2007. évet bázisnak véve a 2008. évre az önkormányzatnál előfordult fenntartási kategóriák több mint felét hatékonyan végezték.

gezte hatékonyan a zöldterület fenntartási feladatait. (A zöldterületekről képeket az 1. számú függelék tartalmaz.)

Az ellenőrzött önkormányzatoknál a fenntartással érintett zöldterületek 23%-os növekedése mellett 2008-ban egységnyi (ezer Ft) fenntartási költségvetési forrásból 9,3%-kal több zöldterületet gondoztak, mint 2005-ben (2005-ben 1,51 hektár, 2008-ban 1,65 hektár).

A zöldterületek fenntartásra fordított évi 1,2-1,5 milliárd Ft költségvetési forrás **biztosította a tervezett feladatok elvégzését, hozzájárult a zöldterületek állapotának szinten tartásához**, ezáltal az emberi életminőség javításához, a klímaváltozás negatív hatásainak mérsékléséhez.

Az ellenőrzött önkormányzatok a vizsgált időszakban összesen 3 575 millió Ft-ot, az összes zöldterület gazdálkodási ráfordítások 37%-át **fordították zöldterületek fejlesztésére**. Ebből 599 millió Ft-ot a községek, 2976 millió Ft-ot a városok és a fővárosi kerületek használtak fel. A jelentős aránybeli eltérést a városok és fővárosi kerületek által fenntartott területek nagysága, differenciáltsága, illetve nagyobb saját forrást biztosító képessége okozta.

Az évente 0,5-1,5 milliárd Ft közötti fejlesztési kiadás a négy év alatt csökkenő tendenciát mutatott. A felhalmozási kiadások a 2007. és a 2008. évekre a 2005. évi mérték felére, 2006. évi szint harmadára csökkentek, ami az önkormányzatok folyamatosan gyengülő anyagi lehetőségei következtében a feladatok között felállított prioritások változásával⁷³, és a felhasznált pályázati támogatások összegének csökkenésével függött össze.

A zöldterületi beruházások megvalósítása igazodott a helyi települési igényekhez. A városi és a fővárosi kerületi önkormányzatoknál megvalósított fejlesztések fő iránya egyrészt a jogszabályi kötelezettség (a játszótéri eszközök biztonságosságáról szóló 78/2003. (XI.27.) GKM rendeletben előírt kötelezettségek teljesítése), másrészt a lakosság és az intézmények igényeinek kielégítése, a pihenőparkok, illetve a játszótérek kialakítása, a területek funkcióváltása, használhatóbbá tétele volt. A fővárosi kerületi önkormányzatok egy-egy beruházása – úgy, mint a kutyafuttatók, a zöldterületi öntözőhálózat és az ivóutak létesítése – a városi életvitelt segítő beruházások voltak.

Az önkormányzatok a zöldterület fejlesztést gazdasági programban, a településrendezési tervben, a környezetvédelmi programban, vagy koncepcióban előre megfogalmazott célkitűzések mentén végezték. Kevesebb mint tizedük nem készített fejlesztési tervet, vagy nem hangolta fejlesztéseit az elkészített koncepcióhoz, ad hoc fejlesztéseket végzett az aktuálisan elérhető pályázati lehetőségek szerint.

Az önkormányzatok harmada bővítette a fejlesztései révén a zöldterületeit, míg a fejlesztések közel 90%-a a zöldterületek minőségének növekedését célozta.

---

⁷³ Az ellenőrzött önkormányzatok összes működési célú saját bevétele a 2004. évi 63,6 milliárd Ft-ról 2008-ra 61,1 milliárd Ft-ra, az összes felhalmozási célú saját bevétele a 2004. évi 197,3 milliárd Ft-ról 2008-ra 95,5 milliárd Ft-ra csökkent.

Ennek oka a legtöbb esetben a már kialakult, zöldterülettel nehezen bővíthető településszerkezet és a meglévő zöldterületek leromlott állapota volt.

A zöldterület bővüléssel járó önkormányzati fejlesztések közül kiemelkedő az 1,6 hektáros közpark növekedést eredményező Marcali Város Barnamezős Területének Rehabilitációja⁷⁴ volt. A 2006. augusztus 30-án átadott beruházás összes kiadása bruttó 1 000 914 ezer Ft volt, melyből az önkormányzati saját forrás összege 59 208 ezer Ft, a BM EU Önerő Alap támogatása 48 000 ezer Ft, ERFA⁷⁵ forrás 893 706 ezer Ft (744 725 ezer Ft EU támogatás és 148 981 ezer hazai támogatás) volt. A fejlesztés során a volt belső laktanya és ipari terület kármentesítését végezték el, a település zöldterülete 1,6 hektáros gondozott területtel bővült. A projekt eredményeképpen létrejött új városközpont a célként meghatározott eredményeket hozta, sikerült a kihasználatlan, alulhasznosított területet új funkciókkal megtölteni. Az önkormányzat nyári rendezvényeinek helyet biztosító új szabadtéri színpaddal, zenepavilonnal és szökőkúttal kialakult térre méltán lehet büszke a város. A rehabilitáció során létrejött parkban helyet kaptak többféle korosztály szórakozásának és a szabadidő hasznos eltöltésének keretét adó létesítmények (játsszótér, gördeszka pálya, pergolák szökőkút).

A NFGM miniszter a területfejlesztésért és területrendezésért való felelőssége körében összehangolja a területfejlesztési célokat és az önkormányzati fejlesztéseket közvetlenül szlogáló hazai pénzügyi források pályázati rendszerben történő felhasználását. Gondoskodik a pályázati rendszer kialakításáról, előkészítéséről, nyilvántartást vezet a pályázatokról, működteti a közvetlen terület- és az önkormányzati fejlesztési célokat szolgáló decentralizált pályázati rendszert. **A 2004-2008. években kiírt pályázatok többsége egy nagyobb szakmai terület részeként irányozta elő az önkormányzati zöldterületi vagyon fejlesztését.**

A helyszíni vizsgálatok 33 olyan pályázati jogcímet tártak fel, amelyek révén a települési önkormányzatok kiegészítették zöldterület fejlesztési forrásaikat egyrészt EU-s, másrészt hazai támogatásokkal⁷⁶. A pályázati kategóriák a következők voltak:

- Az **AVOP** a falufejlesztés és -megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének megőrzése pályázat keretében tette lehetővé 11 kisebb település önkormányzatának zöldterület fejlesztését. A támogatás céljaként megfogalmazásra került a faluképet és a közvetlen épített és természeti környezetet javító beruházások támogatása, amelynek keretében növényállomány megóvása, telepítése, továbbá parkosítás (zöldfelületek felújítása, létesítése) is megvalósulhatott;
- A 2004-2006 közötti időszakra szóló Nemzeti Fejlesztési Terv operatív programjai közül a **Regionális Fejlesztési Operatív Program** pályázatai négy településen adtak lehetőséget, elsősorban a városrehabilitáció keretében, települési zöldfelületek fejlesztésére. A pályázat

⁷⁴ a projekt azonosító száma: ROP-2.2.1.-2004-07-0011/33.

⁷⁵ Európai Regionális Fejlesztési Alap

⁷⁶ A 2004-2006. években közvetlenül csak a köztéri játszóterek létesítésének és fejlesztésének támogatására lehetett pályázatot benyújtani.

speciális feltétele szerint négy tevékenységre lehetett önállóan pályázni, amelyek közül az egyik a közterületek kialakítása és felújítása, amelynek részét képezte a zöldterületek fejlesztése és kialakítása is;

- A 2007-2013 közötti időszakra szóló Új Magyarország Fejlesztési Terv **regionális operatív programjai** keretében meghirdetett pályázatok nyolc önkormányzat esetében, – jellemzően a pontszerű kisvárosi fejlesztések és a városközpontok funkcióbővítő megújítása elnevezésű pályázatok keretében – tették lehetővé a zöldterület fejlesztését. A pályázati felhívások szerint a városi funkciót erősítő tevékenységek között szerepelt a közterek, parkok, játszóterek, közösségi terek, települési zöldfelületek felújítása, bővítése, kialakítása, minőségi utcabútorok elhelyezése, őshonos fajok és növénypopulációk megőrzése, az allergén hatású gyomnövények irtása;
- Négy **TRFC** pályázat a társadalmi felelősségvállalás, közösségépítés elősegítése jogcím keretében a településképet javító tevékenységként parkok létesítését eredményezte, nyolc **CÉDE** pályázat főleg játszóterek fejlesztésére, kialakítására irányult;
- A legnagyobb számban – 20 esetben – játszóterek, játszótéri eszközök fejlesztéséhez részesültek vissza nem térítendő támogatásban, főleg községi önkormányzatok, minisztériumi⁷⁷ pályázati keretből (IFJ-JT-04, IFJ-JT-05, IFJ-JT-06) a 2004-2006. években;
- Az FVM által kiírt parlagfűvel fertőzött területek fizikai mentesítésére alkalmas motoros fűkasza beszerzésére 11 önkormányzat pályázott és nyert támogatást.

A zöldterületek fejlesztése érdekében az ellenőrzött önkormányzatok 2005-2008. között 118 pályázatot nyújtottak be, amelyből 41 (35%) közterületi játszótér fejlesztésére irányult. A beadott pályázatok közül 106 (90%) nyert, tízet elutasítottak, egyben (Györgytarló) a helyszíni vizsgálat lezárásáig nem volt döntés, és egy esetben az önkormányzat (Szentgotthárd) visszalépett.

Györgytarló Község Önkormányzat 2008. december 10-én nyújtotta be pályázatát az EMVA forrásra játszótér kialakítására. A helyszíni ellenőrzés befejezéséig nem volt döntés.

Szentgotthárd Város Önkormányzata 2008. április 30-án pályázatot nyújtott be „Szentgotthárd városközponti Liget fejlesztése” címmel a NYDOP-2007-3.1.1/D pályázati felhívásra. A pályázatban 50 000 ezer Ft pályázati forrást szerepeltetett az önkormányzat. A bíráló bizottság a források szűkössége miatt a projektet 30 700 ezer Ft összegben javasolta támogatni, változatlan műszaki tartalommal. Az Önkormányzat az alacsony támogatási intenzitás és a megnövekedett önrész miatt a pályázattól visszalépett.

---

⁷⁷ A 2004. évben a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium, a 2005. és a 2006. évben az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium költségvetésében szereplő előirányzatból.

A nyertes pályázatok eredményeként 45 önkormányzat támogatási szerződést kötött, amelyek közül 43 a szerződésekben rögzített feladatokat megvalósította, kettő (Tiszaalpár, Mucsfa) részben teljesítette azt.

Tiszaalpár Község Önkormányzata a Mobilitás alapítvánnyal játszótér fejlesztésre kötött támogatási szerződésben és az azt megalapozó pályázatban szereplő műszaki tartalom eltért a ténylegesen megvalósított mennyiségi és minőségi adatoktól, mivel a pályázatban szereplő támogatáshoz képest alacsonyabb összegű támogatást ítélték meg.

Mucsfa Község Önkormányzata a Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanáccsal kötött „Közösségi tér kiépítése: szabadtéri színpaddal, térkövezéssel, parkosítással” elnevezésű pályázat támogatási szerződésében rögzített 2008. decemberi befejezési határidőt a rossz időjárás miatt nem tudta teljesíteni, ezért a határidő 2009. április hónapra történő módosítását kérte. A helyszíni vizsgálat lezárásáig nem érkezett válasz.

A pályázatok útján elnyert pénzeszközök minden esetben segítették az önkormányzatok zöldterület gazdálkodási feladatellátását.

A vizsgált önkormányzatok közül 43 önkormányzatnál valósultak meg támogatással zöldterület fejlesztések 2005-2008 között. Ebből 33-nál (77%) összhangban voltak, tíznél (23%) részben voltak összhangban a támogatással megvalósuló fejlesztések az önkormányzat gazdasági és környezetvédelmi programjaiban, a település rendezési tervében, illetve a zöldterület fenntartásáról szóló, valamint az éves költségvetési rendeleteiben foglaltakkal.

A zöldterületek fenntartására pályázatot három témakörben hét önkormányzat adott be.

Vámosszabadi Község Önkormányzata 2005. és 2006. évben szúnyogirtásra pályázott. Bonyhád, Balatonfüred, Várpalota Városok Önkormányzatai Váralja, Nagyvázsony Községek Önkormányzatai közmunka pályázatokat nyújtottak be. Bonyhád és Szentgotthárd Városok Önkormányzatai közpark karbantartására adtak be pályázatot.

Az ellenőrzött önkormányzatok 84%-a – 42 önkormányzat – esetében a képviselő-testület nem kért tájékoztatást az önkormányzat tulajdonát képező zöldterületi vagyon fenntartásával és fejlesztésével kapcsolatban. Azon önkormányzatok közül, ahol a tájékoztatás megtörtént (8 önkormányzat) csak egy önkormányzat (Algyő) tartotta szükségesnek a képviselő-testületi intézkedés megtételét.

Algyő Község Önkormányzatánál a 2006. évi beszámoló során a polgármester tájékoztatta a képviselő-testületet, hogy a kialakított zöldterületeken meg kell oldani az utógondozás keretében az öntözési lehetőség biztosítását. A képviselő-testület a tájékoztatást követően intézkedést tett és a 2006. évi költségvetési rendeletének módosított előirányzatai között biztosította az öntözőrendszer kiépítésének költségvetési forrását.

4. AZ ÖNKORMÁNYZAT TULAJDONÁBAN LÉVŐ JÁTSZÓTEREK ÁLLAPOTÁNAK, A JÁTSZÓTÉRI ESZKÖZÖK BIZTONSÁGOSSÁGÁNAK EU-S SZABVÁNYOKNAK MEGFELELŐ KIALAKÍTÁSA

A gyermekek egészséges fejlődése és biztonsága az egész társadalom felelőssége. Az egészséges fejlődés egyik fontos színtere a játszótér⁷⁸.

Az ellenőrzött önkormányzatok 80%-a rendelkezett a vizsgált időszakban játszótérrel. A játszótérek száma a 2005. évi 448-ról 2008-ra 364-re, számviteli nyilvántartás szerinti bruttó értéke 1 824 375 ezer Ft-ról 1 755 847 ezer Ft-ra csökkent.

A legtöbb játszótér 2008-ban a fővárosi kerületekben (XIII. kerületben 52, X. kerületben 56, illetve a nagyobb városokban (Baján 36, Kapuváron 20, Salgótarjánban 55) volt.

Tíz község nem rendelkezett közterületi játszótérrel. Ezek közül Csömend és Györgytarló önkormányzata pályázott közterületi játszótér létesítésére, illetve pihenőpark kialakítására, de azt elutasították. Galambokon, Leveleken, Mucsfán és Nagyvázsonyban csak intézményi játszótér van. Bikácson nem volt igény köztéri játszótér kialakítására. Bogyszló, Felsőtold és Mecsér önkormányzatok tervei között szerepel a közterületi játszótér létesítése lakossági igény miatt.

Az önkormányzatok 35%-a mutatta ki az Ivkr. 2. számú melléklete előírásainak megfelelően a zöldterület betétlapon a játszótérek számát és területét.

Nem töltött ki „Z” betétlapot Forráskút, Kehidakustány, Záhony. Nem az Ivkrben foglalt előírások szerint szerepeltette az adatokat Bonyhád, Csécsé, Salgótarján, Sárbogárd. Hiányosan töltötte ki a „Z” lapját Karád, Marcali, Sárvár, Szentgotthárd (csak egy-egy játszótér szerepeltetett). Kapuvár „Z” lapjai mindössze a terület nagyságát, de sem a játszótér számát, sem az értékét nem tartalmazták.

A **gyerekek egészséghez, balesetmentes játékhoz, biztonsághoz** való emberi jogainak **biztosítása érdekében került megalkotásra a játszótérek biztonságosságáról szóló rendelet**⁷⁹. Ez szabályozza a játszószerkezetek biztonságtechnikai követelményeit, a játszótéri eszközök forgalomba hozatalát, használatba vételét, a meglévő játszótéri eszközök ellenőrzését, üzemeltetését és karbantartását. **A rendelet a benne foglalt előírások teljesítésére határidőt szab, ám szankciót nem tartalmaz arra vonatkozóan, ha azt nem tartják be**⁸⁰.

---

⁷⁸ A 147/1992. (XI. 6.) számú Korm. rendelet 4. számú melléklete a közhasználatú zöldterületek közé sorolja a játszótérrel.

⁷⁹ 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet a játszótéri eszközök biztonságosságáról

⁸⁰ A 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet 9. § (1)–(5) bekezdése előírta, hogy a játszótéri eszközök üzemeltetői 2005. június 30-ig az egész országban kötelesek egy központilag kijelölt szervezettel felülvizsgáltatni a közterületi és intézményi játszótéri eszközöket és biztonságukat ellenőriztetni. Az alkalmatlan eszközöket legkésőbb 2008. december 31-ig le kellett bontani, a javíthatóakat pedig át kellett alakítani, hogy megfeleljenek az európai szabványnak.

Balesetveszély csökkentése szempontjából fontos, hogy a játszótéri eszköz alatt, valamint mellette (az esési térben) a talajnak legyen megfelelő ütéscsillapító tulajdonsága. A 2005. évben a játszótérek 87%-a fűfelülettel borított, amely 2008-ra 78%-ra csökkent, **a játékok körüli ütéscsillapító talajjal ellátott játszótérek aránya a 2005. évi 30%-ról 2008-ra 54%-ra nőtt.** Az új játszótérek már csak ütéscsillapító talajra épülhettek.

A játszótérek biztonságos üzemeltetéséhez szervesen hozzátartozik (az MSZ EN 1176-7. számú szabvány előírásai szerint végzett) a játszótéri eszközök átvizsgálása, rendszeres karbantartása és a szükséges javítások. Az üzemeltetés során végzett ellenőrzési, karbantartási, felülvizsgálati, javítási, felújítási és egyéb munkákról dokumentációt kell vezetni és ezeket tíz évig kell megőrizni.⁸¹ A játszótéri eszközök évenkénti ellenőrzését⁸² az önkormányzatok 28%-a elvégezte, 32%-nál részben és 40%-nál nem történt meg. Az elvégzett ellenőrzések során az ellenőrzött önkormányzatok 79%-ánál tártak fel hiányosságot. A feltárt hiányosságok kijavítására ezeknek az önkormányzatoknak a 82%-a intézkedett.

A játszóeszközök értéke a 2005. évi 523 972 ezer Ft-ról 694 687 ezer Ft-ra nőtt 2008-ra.

A játszótéri játékok közül a csúszdák száma a 2005-2008. években szinte változatlan maradt (172 db, 174 db), azonban az értékük 93%-kal, 21 279 ezer Ft-ról 41 058 ezer Ft-ra nőtt. A megfelelőségi tanúsítvánnyal rendelkező csúszdák száma 50-ről 73-ra nőtt.

A mászóókák száma 525-ről 296-ra, míg értékük 12%-kal csökkent. A megfelelőségi tanúsítvánnyal rendelkező mászóókák aránya a 2005. évi 26%-ról 2008-ra 30%-ra nőtt. Minőségi javulást hozott a fém mászóókák lecserélése fa mászóókákra. A fém mászóókák száma 58%-kal csökkent, a fa mászóókáké 17%-kal növekedett.

A hinták száma 450-ről 403-ra csökkent, azonban az értékük 15%-kal és a megfelelőségi bizonyítvánnyal rendelkezők aránya 32%-ról 50%-ra nőtt 2005-ről 2008-ra. A homokozók száma 293-ről 239-re, a területük 2418 m²-rel (10 105 m²-ről 7687m²-re) csökkent. Értékük azonban 8%-kal, a megfelelőségi tanúsítvánnyal rendelkezők aránya pedig 40%-ról 58%-ra nőtt.

Annak érdekében, hogy az illetéktelenek ne juthassanak be és a játékeszközök ne rongálódjanak, a kerítéssel rendelkező játszótérek száma a 2005. évi 60-ről 2008-ra 102-re nőtt, amely 70%-os emelkedést jelentett, és arányuk 13,3%-ról 28%-ra változott.

Az EU-s szabványoknak való megfelelés érdekében a nem megfelelő állapotú játszótéri eszközökkel rendelkező önkormányzatok 37%-a átalakította, 22%-a részben és 41%-a nem alakította át a játszótéri eszközöket 2008. december 31-

---

⁸¹ a 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet 7. § (7) bekezdése szerint

⁸² A 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet 7. § (3) bekezdésében írja elő, hogy „A játszótéri eszköz tulajdonosa, illetve üzemeltetője köteles a játszótéri eszköz ellenőrzését évente legalább egyszer, a 2009. évtől legalább kétevente kijelölt szervezettel elvégeztetni”.

ig. Ennek eredményeként **a 2008-ban ellenőrzött önkormányzatok 40%-ánál minden játszótéri eszköz rendelkezett megfelelőségi tanúsítvánnyal. Az önkormányzatok 53%-ánál részben és csak az önkormányzatok 7%-ánál nem rendelkeztek egyáltalán a játszótéri az eszközök megfelelőségi tanúsítvánnyal.**

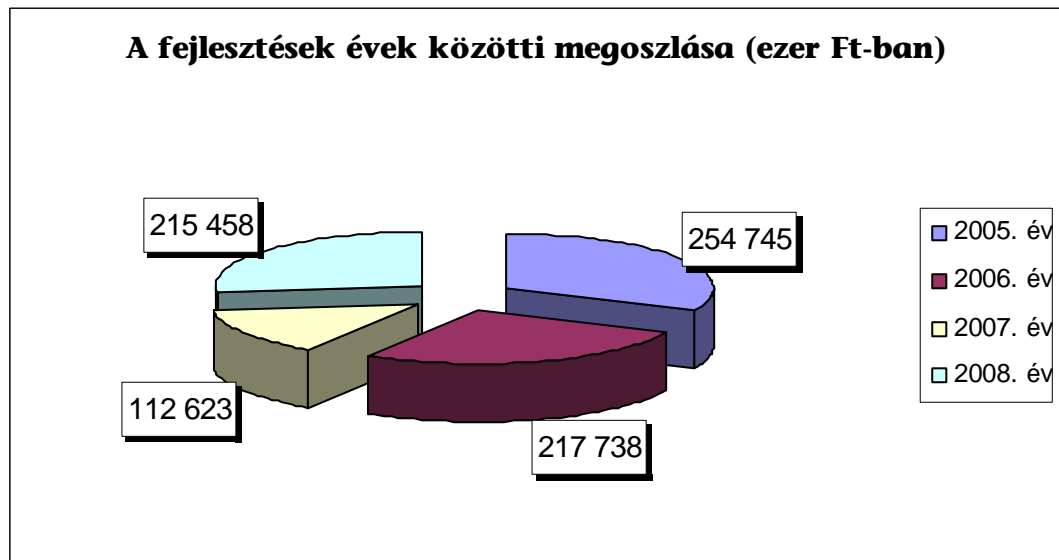
A 78/2003. (XI. 23.) GKM rendelet csak a játszótéri eszközök biztonságosságáról rendelkezik. **Magyarországon előírás nem szabályozza a játszótérek egészségügyi vagy kulturális kiegészítőit⁸³.**

A játszótérek különösen nagy igénybevételnek vannak kitéve – még rendeltetészerű használat esetén is –, ezért különösen fontos a kiváló minőség és élettartam. A legfontosabb, hogy az alkalmazott eszközök megfeleljenek a játszótéri szabványnak, hatékony ütécscillapítás szükséges, a környezeti kialakítás minden, a játszóteret látogató korosztály részére kellemes időtöltést biztosítson.

Az ellenőrzött önkormányzatok 2005-2008 között 248 játszótéren végeztek felújítást, fejlesztést (72, 64, 42, 70), összesen 800 564 ezer Ft értékben. Játszóterek fejlesztésére a zöldterület fejlesztésére fordított kiadásainak évente átlagosan 32%-27%-14%-27%-át fordították. A végrehajtott fejlesztések 50,2%-át fordították eszközbeszerzésre (évente: 44%-ot, 51%-ot, 40%-ot és 62%-ot).

A 2003 után telepített, felállított új játszótéri eszközöknek és alattuk lévő ütécscillapító játszótéri talajoknak meg kellett felelni az érvényben lévő szabványoknak (MSZ EN 1176, MSZ EN 1177), amely előírásnak az önkormányzatok eleget tettek.

A fejlesztések évek közti megoszlását a következő diagram mutatja:

A vizsgált időszakban a játszótéri eszközök 2006. évi fejlesztése volt a legmeghatározóbb, mivel 631 mászóka, 234 kétüléssel lengőhinta, 391 rugós játék, és

⁸³ az Európai Szabványügyi Testület normáihoz

123 egyéb játszóeszköz került elhelyezésre, míg a többi három évben mászókból összesen 43-at, kétüléssel lengőhintából 64-et, egyéb rugós játékból 110-et, és egyéb játszóeszközből 117-et helyeztek ki. A többi években a fűfelületek kialakítására, pótlására irányultak a fejlesztések 2005-ben 14 602 m², 2006-ban 9844 m², 2007-ben 4216 m², 2008-ban 2098 m² területet érintett. A kerítések kialakítását, pótlását 1670 m, 3778 m, 537 m, 2126 m hosszban végezték el az ellenőrzött önkormányzatok.

Az ellenőrzött önkormányzatok 60%-a részesült köztéri játszóterek felújításához, új játszóterek fejlesztéséhez pályázati támogatásban. Az önkormányzatok játszótérfejlesztésre 41 pályázatot adtak be, amelyből 93% nyert támogatást. A beadott pályázatok közül jellemzőek voltak az ICSSZEM által kiírt IFJ-JT⁸⁴ kódjelű pályázatok, a vizsgált időszakban 21 pályázatot adtak be erre a forrásra. Pályázhattak az önkormányzatok új játszótér létesítésére, kialakítására, már meglévő játszótér korszerűsítésére, felújítására, fejlesztésére, bővítésére, új játékok beszerzésére.

Több önkormányzat a HÖF CÉDE támogatásra nyújtott be pályázatot és nyert támogatást.

Baján új játszótér épült, Bátonyterenyén a játszótér és labdarúgó kispálya kerítésének kialakítására, Kapuváron és Sárváron játszótéri eszközök beszerzésére került sor, Szentgotthárdon pedig három játszótérrel újították fel az elnyert összegekből.

Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat a 2003., 2004. és 2006. években pályázott és részesült támogatásban a Fővárosi Önkormányzat által biztosított keretből.

Budapest Főváros X. kerületi Kőbányai Önkormányzat mindhárom évben zöldterület-fejlesztésre nyújtott be pályázatot, melyek tartalmaztak új játszótér építést és felújítást, lakótelep egy részének zöldfelület fejlesztését, környezetrendezést (játszótéren balesetveszélyes eszközök bontását) és EU szabványnak megfelelő játszótér kialakítását. A megvalósított játszótér fejlesztések eredményei elősegítették az EU szabványoknak való megfeleltetést.

Forráskút új játszótérrel létesített a Csongrád Megyei önkormányzat TFA-05/2008 kódszámú „Játsszunk együtt korszerűen!” Településfejlesztési Alap projekthez benyújtott pályázati támogatással. A felhasznált támogatás elérte célját, az addig játszótérrel nem rendelkező településen az EU követelményeinek és a GKM rendelet előírásainak megfelelő játszótér létesült.

A pályázó önkormányzatok az elnyert támogatásokat a pályázati támogatási céloknak megfelelően használták fel, jogtalan támogatás igénybevétele és felhasználás nem volt. A fejlesztések műszaki tartalma két kivétellel (Tiszaalpár, Belpátfalva) megegyezett a pályázatban szereplőkkel, valamint egy kivétellel (Tiszaalpár) a támogatási szerződésben foglaltakkal.

---

⁸⁴ IFJ-JT-04: „Játszótér építési programok támogatása települési önkormányzatok részére”

IFJ-JT-05 és IFJ-JT-06: „Közterületi játszóterek létesítésének és fejlesztésének támogatása”

